9

Ateitis

TURINYS

Vytautas Pikturna, Betliejus ir žmogaus širdis 1
J. B., Sielų Genocidas 2
Kotryna Grigaitytė, eil. 3
Alė Rūta, eli. 3
Prof. S. Kolupaila, Aukštaičių Šventoji 4
St. Barzdukas, Dabarties gyvieji at-kų reikalai ir uždaviniai 6
Alė Rūta, Praėjusi diena 9
S. Prapuolenytė, eil. 11
V. Jonikas, Knygelės pačios byla lietuvnikump 11
Rabindranath Tagore, Pilnėjantis mėnuo 12
Z. Prūsas, Dešros iš medžio 13
B. S., Anglas apie Amerikos mokyklas 14
Paulius Stelingis, eil. 15

MŪSŲ JAUNIESIEMS
J. Končius, Vieną vasarą 16
A. Sužiedėlis, 50 metų Nobelio premijoms 17
Dėdė Juozas, Kur dingot jūs 18
A. Bendoriūtė, Kūčių vakarą 18
K. Ganvydas, Amerikiečių futbolas 19

MŪSŲ GIMTOJI KALBA
L. D., Kaip lietuviai sveikina ir sveikinasi 19

KREIVOS ŠYPSENOS 20

ĮVYKIAI, DARBAI, ŽMONĖS 21

MES PLAČIAME PASAULYJE 23

Viršelio 1 psl. Kalėdų eglutė laisvąjame Kaune.
Nuotr. V. Augustino.
16 psl. iliustracija: dail. P. Lapės.
Tekste 17 nuotraukų ir iliustracijų.

Praleista: Ateities 8 nr., 10 psl. nutraukos "Lietuvos kariuomenės stovykloje" autorius — Vyt. Maželis.

• • •

Nr. 9 (21) **GRUODŽIO-DECEMBER** **1950 m.**

ATEITININKŲ ŽURNALAS

REDAGUOJA: **Kazys Ambrozaitis** ir **Antanas Pocius.**

Redakcijos įgaliotinis Čikagoje: **Aloyzas Baronas**

Leidžia: Pasaulio Moksleivių Ateitininkų Sąjunga.

Redakcijos ir administracijos adresas :
"Ateitis", 417 Grand St., Brooklyn 11, N. Y. U.S.A.

PRENUMERATA metams: $3.00 pagal U.S. dol. kursą

Garbės prenumerata metams $10.00.

Atskiro nr. kaina 30 ct.

LITHUANIAN CATHOLIC YOUTH MAGAZINE

Published monthly, except July and August, by the Lithuanian Catholic Youth Association "Ateitis", 417 Grand St., Brooklyn 11, N. Y.

Subscription $3.00 per year.

Single copy 30 cents.

Entered as second - class matter at the post office at Brooklyn, New York, March 31, 1950 under the Act of March 3, 1897.

Bendradarbiams ir skaitytojams linkime linksmų Šv. Kalėdų ir laimingų Naujų Metų.

Sveikiname brolius ir seses Lietuvoje. Gimusis tesiunčia ramybės ir ištvermės sunkioje kovoje už Lietuvos laisvę.

Redakcija

BETLIEJUS IR ŽMOGAUS ŠIRDIS

VYTAUTAS PIKTURNA

Nepaisant to, kad žmogus yra Dievo paveikslas ir paties Dievo sukurtas, tačiau, besinaudodamas laisve, — didžiausia Kūrėjo jam duota dovana, iškrypo iš tiesiojo kelio ir tapo savo įgeidžių vergu.

Laimė, kad Dievui pagailo savojo kūrinio ir todėl Jis pats atėjo paklydusiojo gelbėti.

Į žmonių tarpą Jis atėjo žmogaus prigimtį priėmęs ir užgimė Betlejaus apylinkėse aną naktį, kurią mes Kalėdomis vadiname.

Tą Dievo meile ir Jo visagalybe įvykusi Dievo Sūnaus įsikūnijimą šv. Jonas evangelistas šitaip nusako: "Pradžioje buvo Žodis, ir Žodis buvo pas Dievą, ir Žodis buvo Dievas... Tas Žodis įsikūnijo ir gyveno mūsų tarpe" (1,1-4).

Tas pats šv. Jonas, rašydamas pirmiesiems krikščionims savo pirmąjį laišką, kuris yra lyg jo evangelijos lydraštis, tą Dievo įsikūnijimo vyksmą šitaip nusako: Jėzus pasirodė kūne ir mums apreiškė dieviškąjį gyvenimą (1,1 ir 4,2).

Gi šventasis Povilas, kalbėdamas apie Kristaus įsikūnijimą, rašo: "Jis, esme būdamas Dievas, nelaikė pasisavinimą būti lygus su Dievu, tačiau nusižemino ir prisiėmė tarno pavidalą, pasidarydamas panašus į žmones ir išorine išvaizda rastas kaip žmogus (Pilip. 2,6).

Tas Išganytojo įsikūnijimas yra giliausia mūsų tikėjimo paslaptis, kurios net ir po apreiškimo mūsų protas neapima.

Tačiau tos tiesos išpažinimas yra mūsų išganymo sąlyga: "Kas tiki į jį, tas neteisiamas, o kas netiki, tas jau pasmerktas, nes netiki į viengimusio Dievo Sūnaus vardą" (Jon. 3,18).

Kristus tapo žmogumi tam, kad mums amžinąsias tiesas bei dieviškąjį gyvenimą apreikštų ir savo kančia mus išganytų.

Tik Kristaus nuopelnu mes esame "išrinktoji giminė, karališkoji kunigystė, šventoji tauta, įsigytieji žmonės, kad skelbtumėm dorybes to, kuris mus pašaukė iš tamsybių į savo įstabią šviesią (1 Petr. 2,9).

Tokiu būdu su pagrindu šventasis Povilas mus ragina: "Kitados jūs buvote tamsybė, dabar gi esate šviesa Viešpatyje. Elkitės kaip šviesos vaikai, nes šviesos vaisiai pasireiškia visokiu gerumu, teisybe ir tiesa" (Efez. 5,8); "Žiūrėkite, kad jūsų nieks neapgautų pasaulio išmintimi ir tuščia apgaule, kuri remiasi žmonių padavimu, pasaulio pradžiamokslių, o ne Kristumi, kuriame esminiai gyvena visa dievystės pilnybė" (Kol. 2,8).

Kristus atėjo mus į šviesą ir gyvenimą išvesti, tačiau "savieji", kaip liudija Jo mokiniai, "Jo nepriėmė" (Jon. 1,-11)....

Kiekvienos Kalėdos primena mums didįjį Dievo meilės apsireiškimo, bet taip pat ir žmogaus antikristinį nusiteikimą.

Betlejiečiai Marijos ir Juozapo nepriėmė, nes buvo savanaudžiai: naudojosi proga pasipinigauti, kada daug žmonių, pildydami Romos imperatoriaus įsakymą, suėjo į miestelį užsirašyti; Marija ir Juozapas nedaug tegalėjo pasiūlyti už nakvynės vietą, todėl "užeigoje vietos nerado"...

Nuo ano meto ligi šių laikų Kirstus tuo pačiu pagrindu iš pasaulio vejamas: žmogus tik save Dievu telaiko, todėl nepriima net ir amžiną gyvenimą duodančio Išganytojo, kada Jį tenka Aukščiausiu Valdovu išpažinti.

Žmogaus galvoje yra vietos didžiausioms klaidoms, jei tik jos jam pataikauja, bet ne Dievui, kuris reikalauja kūdikio nusiteikimo ir nuolankaus tikėjimo. Išpuikęs protas nenori kito Dievo pripažinti, kaip tik save patį.

Ne kitaip yra ir su žmogaus valia. Ji jau senai vietą užleido trims pasaulio valdovams: pasaulio puikybei ir akių bei kūno pageidimui. Gi šie užėmė visą žmogaus valią ir ją pavertė verge. Tiesa, ne kartą ji nori iš tos vergijos išsisukti, bet neturi jėgų, nes jų mokama nuoma—šio pasaulio malonumai — jau perdaug ją sužavėjo.

Jei Kristus būtų pats vienas atėjęs ir nereikalautų vietos savo palydovams — aštuoniems palaiminimams—, jei Jis galėtų apsikęsti su didžiosioms nuodėmėm, tai ir Jam vietos tokioje žmogaus valioje atsirastų. Bet kur Užgimęs Kūdikis eina, ten tėra alternatyva: arba aštuoni palaiminimai, arba septynios didžiosios nuodėmės...

Ir taip silpna šio pasaulio vaikų valia kartoja Betlejaus gyventojų užgimimui vietos ieškančiam Išganytojui duotą atsakymą: "Nebėra vietos!"

Bet kol ta nuotaika vyraus, tol nebus ramybės žemėje ir bus žudoma tauta, nes žmonėms stinga geros valios, kuri yra taikos ir ramybės sąlyga.

Ateitininkija, kuri pasiryžusi viską atnaujinti Kristuje, turi pirmiausiai paruošti vietos Išganytojui žmogaus prote, valioje ir nuotaikoje, nes tik ten su ilgesiu laukiama Dievo Sūnaus teikiama malonė ir tik ten su giliu tikėjimu puolama ant kelių prieš Gimusį Išganytoją, kur yra pilnas nuodėmės tragedijos supratimas ir noras naudotis Išganytojo nešamomis malonėmis.

LIETUVOS NACIONALINĖ M. MAŽVYDO BIBLIOTEKA

SIELŲ GENOCIDAS

J. B.

Kai sugrįšim, Lietuvą sunkiai bepažinsim — ir jos **vaizdą** ir jos žmonių **dvasią.** Tiek jie bus sužaloti. Jau dabar iš Lietuvos peizažo sparčiai dingsta miškai. Juos gabena į Rusiją. Laukų ežių jau nebelikę. Jas nutrynė traktoriai, pavertus ūkius kolchozais. Gedvila gyrėsi, kad 1950 m. birželio m. jau 85% visos žemės sujungta į kolchozus. O tų kolchozų esą per 6.000. Bet 1950 metai žemės paviršiaus vaizdą dar labiau keičia. Lgišiolinius kolchozus jungia po 4-6 į didesnius. Vienkiemių trobesių, kurie savo šiaudiniais, skardiniais ar raudonais čerpių stogais tarp medžių žalių kuokštų įvairino Lietuvos vaizdą, bus nebelikę. Jau dabar vienkiemių trobesiai nukeliami į kolchozų gyvenvietes. Lieka pliki laukai. Vietomis jie ištisai dirvonuoja, nes ligi šiol ne visur pajėgia apdirbti laukus tų, kurie yra deportuoti.

Beveik prieš šimtą metų Lietuvos ūkininkai buvo išvaduoti iš dvarų baudžiavos. Šiandien dvarai (su naujais dvarininkais) ir baudžiava vėl sugrįžo, tik daug sunkesnė, nes visas savaitės dienas valstietis prie kolchozinio dvaro pririštas.

Sunkiai atpažinsim ir žmones. Viena, jų nedaug bus likę. 1950 m. sovietinė spauda varo propagandą, kad viename kolchoze būtų palikta tik apie 150 žmonių. Kiti turi būti įjungti į pramonę. Būtų pusė bėdos, jei jie būtų palikti toj pačioj "respublikoj". Bet sovietiniame režime sienų tarp "respublikų" nėra. Praktiškai iš Lietuvos darbo rankos gabenamos "į kitas respublikas", iš kitų "respublikų" į Lietuvą. Lietuva netenka lietuvių, o gauna sovietams patikimų rusų, mongolų ar kitokių, prievarta atgabentų kitašalių. Lgi 1949 m. vidurio buvo skaitoma, kad sovietai ištrėmė, iššudė ar kitaip iš Lietuvos išėmė apie 520,000 gyventojų. Dabar skaičius bus pašokęs, ir Lietuva, įskaitant ir vokiečių sunaikintus gyventojus, bus netekus jau apie trečdalio visų savo gyventojų.

Nelengva bus atpažinti ir Lietuvoje išlikusius lietuvius, nes jų dvasia, psichologija negalės išvengti įtakos, kurią daro okupacijos slogutis. Okupacijos režimas sumaišė buvusius tautos "viršūnes" ir "apačias". Dabar tautai vadovaujantis sluoksnis ne šviesuomenė, kaip seniau. Ir tautos kamienas ("apačios") ne kaimas. O tarpinis luoksnis tarp šviesuomenės ir kaimo ne miesčionija bei valdininkija kaip seniau. Tautos viršūnė dabar partizanai. Jie tautai vadovauja ir tautos valiai atstovauja. Partizanuose yra dingęs skirtumas tarp buvusių viršūnių ir apačių, tarp šviesuomenės ir kaimo, nes partizanuose dalyvauja abeji ir abeji dalinasi tuo pačiu likimu. Tautos apačios dabar yra ir kaimas, ir šviesuomenė, ir valdininkija, nes visi lygiai okupacinio režimo prislėgti. Tarpinė grandis tarp viršūnių ir apačios dabar tenka pasyviajai rezistencijai, t. y. tiems rezistencijos dalyviams, kurie gyvena legalioje padėtyje.

Tautos viršūnėms — partizanams yra svetimas išlepimas ir ištižimas, kurios tiek daug vakarų Europos sumiesčionėjusiame gyvenime. Jiems svetimas intelektualinis filosofavimas ir pasyvumas, kuris yra būdingas vakarų Europos rinktinei šviesuomenei. Jiems svetimas oportunizmas (prisitaikymas ir pataikavimas), kuris Vakaruose verčia žmones nematyti rytdienos, kad tik nenutruktų šios dienos patogumai. Vidurinių amžių riteriai, kurie būdavo savo gyvenimą paaukoję tikėjimui ir skriaudžiamiesiems ginti, perkelti į mūsų laikų sąlygas, galėtų būti panašūs į partizanus. Pastarieji tiek pat atsisakė nuo savęs ir pasiaukoję Lietuvos laisvei ir jos gyventojų gerovei. Tai išsižadėjimo, veiklos ir valios žmonės.

Partizanų atskirus dalyvius okupantas gali sunaikinti, bet jų nepalenks. Kas kita su apačiomis. Mūsų tauta visų okupacijų savivalę pakėlė atspariausiai. Ir dabartinis okupantas nusiskundžia, kad jo sukurto komjaunimo eilėse maža jaunimo. Ypač kaimo jaunimo. Aiškinama, kad ir naujo kolchozų jungimo į didelius kolchozus viena iš priežasčių yra noras stipriau kontroliuoti valstiečių gyvenimą. O tai geriau galima visus sugrūdus į vieną vietą. Okupantas sudaro tokias sąlygas, kad jos negali nepaveikti žmogaus nuotaikų, patirties ir minčių.

Tos sovietinio gyvenimo sąlygos yra panašios kaip kariuomenėje ir kareivinėse. Tai kas, kad neįsakoma, kelintą valandą keltis ir kelintą gulti. Bet įsakoma, kas veikti, kas kalbėti ir kas galvoti. Kas šiandien įsakoma galvoti, rytoj gali būti specialiu įsakymu pakeista. Pagal įsakymą ir pilietis turi pasikeisti.

Šių metų galvojimo ir propagandos programa maždaug tokia:

— Vakarų kultūra (menas, literatūra, mokslas, filosofija) yra buržuazinė ir supuvusi. Sovietinė kultūra yra demokratinė, jos praeityje glūdi visi moksliniai atradimai ir išradimai, jai priklauso ateitis.

— Vakarų plutokratjos priekyje stovi Jungtinės Valstybės. Soivetinės demokratijos kūrėjai yra rusai.

— Lietuvių tautai visos negerovės ėjo iš vakarų Europos, dabar iš Amerikos. Rusai visoje istorijoje buvo Lietuvos draugai, rėmėjai ir mokytojai.

— Amerika kursto ir rengia Vakarus karui. Sovietų Sąjunga siekia taikos ir kiekvienos tautos gerovės.

LIETUVOS MIŠKAS ŽIEMĄ. DAUGELIS LIETUVIŲ PARTIZANŲ ČIA ŠVĘS ŠV. KALĖDAS

Kotryna Grigaitytė

ŠVIESIOJI NAKTIS

Naktis pilnom rieškutėm
Pabers žvaigždes,
Kad rastum kelią kūtėn
Ir Tu ir mes.

Mes brendame per rūką,
Mes brendam sutemoj.
Dangus ir žemė supas
Rankelėje mažoj.

Karaliai neša myrą
Jie neša smilkalų,
Mums ašaros pabyra
Prie ėdžių pašvęstų.

Alė Rūta

SAULĖS TAKAS

Vandeniu bėga saulės takas.
Diena ir mintys tirpsta į vakarą
ir prie auksinės juostos glaudžias.

Krantai nutilo prieš liūdną saulės veidą.
Ta pati saulė, o kiti krantai —
Tos pačios erdvės, bet kitas vakaras —

Banga sudūžta po kojų ir širdy.
Grįžtu saulės taku vėl į tikrovės siaurą žiedą,
auksinė juosta tirpstą, ir ilgesys ištvinsta iš krantų.

Akis išplėtęs žiūri vėjas,
suvirpa bangos išsigandusios,
jose raudonas kraujas rieda.

— Amerikos imperialistai užpuolė taikingą Korėjos kraštą ir gresia taikingai Kinijai. Sovietai remia taikingą demokratinę Korėją, kuri nori išvaduoti iš plutokratų pietų Korėją; remia demokratinę Kiniją, kuri eina išvaduoti darbo žmonių iš feodalų jungo Tibete.

Vakaruose darbo žmonės yra verčiami tarnauti plutokratų užmačioms ir agresorių kurstymams. Sovietų Sąjungos liaudis savanoriškai skiria visas jėgas socialistinei Sovietų Sąjungai statyti ir jos priešams triuškinti.

— Vakarų valstybėse liaudis turi sabotuoti karo mašiną, Marshallio planą, kelti revoliuciją. Sovietų Sąjungoj liaudis turi padidinti savo darbo normą, įvykdyti kolchozų padinimią, duoti didžiausius darbo jėgos kotingentus apsiginklavimo pramonei.

— Kad Sovietų Sąjungos priešai būtų sutriuškinti pačioje Sovietų Sąjungoje, reikia kovoti su tarybinę dvasią silpninančia tikėjimo įtaka ir su jos atstovais; demaskuoti antisovietinius reiškinius ar vakarinius likučius literatūroje, mene, moksle, įstaigose ir t.t.; naikinti "banditus" (taip oficialiai vadinami partizanai); stiprinti partinę saviauklą.

Tai ne tik šūkiai. Per visą Lietuvą ir kitas sovietų pavergtas ar sovietines valstybes buvo pravesti mitingai už taiką prieš Amerikos imperializmą. Į taikos propagandą buvo įtraukti net atstovai tų religijų, su kuriomis bolševikai kovoja. Iš Lietuvos į Maskvą buvo nugabentas Kauno vyskupijos valdytojas (vyskupų nebelikę) kun. J. Stankevičius, pasodintas su barzdotais ir nebarzdotais tikėjimų atstovais, nufotografuotas, priverstas pasakyti per radiją kalbą prieš karo kurstytojus ir laiminti taikos gynėjus sovietus. Akciją prieš buržuazinės bei vakarietinės kultūros "likučius" palietė šiemet komisaras A. Venclova paskelbė savo atgailojimus už nesovietišką Maironio ir Žemaitės aiškinimą. Neseniai "Pergalės" žurnale šimkus, buvęs "Lietuvos Žinių" redaktorius, talkinęs enkavedistams 1941 m. vykdant lietuvių trėmimus, dabar sovietinių rašytojų Lietuvoje pirmininkas, apkaltino Korsaką-Radžvilą, didžiausią marksistinės kritikos šulą, taip pat nesovietišku literatūros aiškinimu ir neatsipalaidavimu nuo vakarų išsigimusio literatūrinio formalizmo. Aštriai buvo puolamas dėl partinės linijos net pirmaeilis sovietinis rašytojas Marcinkevičius. Už sustingimą ir formalizmą, taigi nusikaltimą linijai, buvo puolamas dailininkas Vienožinskis, kurio globoje laisvoje Lietuvoje buvo augę dailininkai kultūrbolševikai. O atskiros įstaigos puolamos kiekviename "Tiesos" nr. Tas puolimas turi reikšti du dalykus: įrodyti partijai, kad "sovietinės statybos" sargyboje nuolat budima; antra, laikyti žmones nuolatinėje baimėje, nes spaudos akcija prieš asmenis atkreipia į juos budrią MGB akį.

Pažymėtina, kad šita akcija buvo nukreipta prieš senesnės kartos sovietinius veikėjus, kurie buvo pažinoję laisvą Lietuvą. Iš jaunimo išėję sovietiniai veikėjai susilaukė daugelis sovietinio pripažinimo ir pagyrimo. Matyt, senesniesiems neįmanoma "persiauklėti" taip, kad šimtaprocentiškai virstų bolševikais. Juos sovietai nelabai nė vertina. Bet jiems pasisekė dalis jaunimo paveikti ir išauginti "priešakiniais" komunistais. Sovietai elgiasi kaip senieji turkų janičarai ar teutonai, kurie grobdavo vaikus, juos išaugindavo ir paskum siųsdavo prieš jų tėvus ir jų kraštą. Mokykloj, spaudoj, susirinkimuos kalamos idėjos, nesurasdamos atsparos iš kitos pusės, negali likti be įtakos tam masės jaunuoliui, kuris neturi ryšio su akcija, einančia iš tautos viršūnių, iš pogrindžio. Jeigu sovietinių teigimų melagingumas ir bus aiškus; jeigu jų idėjos ir atkris nuo jaunuolio, tai dar lieka pati galvojimo, jautimo, išsireiškimo bolševikinė forma, kuri negali likti be įtakos. Yra tekę sutikti kitos tautos veikėjų, patriotų, antibolševikų, bet jau išėjusių sovietinę mokyklą. Jie kalba prieš sovietus, bet jų galvojimo eiga, jų kalbos stilius ir intonacija yra jau būdingi sovietiniam agitatoriui.

Šitokios įtakos neišvengs ir Lietuvoj susovietintą mokyklą išėjęs ne vienas jaunuolis. Tokios mokyklos auklėtinis, nekalbant apie jam kalamas idėjas, atpratinamas nuo savarankiško galvojimo ir iniciatyvos galvoti. Jis verčiamas robotu, turinčiu galvoti ir veikti, kaip partija įsakys. Jo galvojimas jau suprimityvintas, suschematintas: yra tik dvi spalvos, dvi linijos; vieną reikia priimti, su kita kovoti. Žmogus daromas labai vienašališkas. Perteikiamomis žiniomis jaunuolis atpratinamas nuo objektyvaus pažinimo, nes viena dalis pasaulio nuo jo slepiama, antra išgražinama. Jaunuolis pratinamas į etines koncepcijas, kuriomis palaikomas karas, palaikomos sugestijos sutriuškinti savo priešą. Dabar jam kalbama apie liaudies priešų ar taikos priešų triuškinimą. Jo sąmonėje triuškinimo objektas gali pasikeisti, bet noras "triuškinti" pasiliks.

Šitokiu būdu jaunimo sielos yra žalojamos. Žalojamos masiniu būdu tai sielų genocidas, kurio padariniai gali būti labai tragiški. Bus didelė tragedija ir jam asmeniškai ir tautai, kai okupacija nukris, sąlygos pasikeis, vėl susirinks visi išblaškytieji į gimtąjį kampą, bet susirinks su skirtingais nusiteikimais ir galvosenoms. Bus asmeninė tragedija, kada reikės apversti visą savo dvasią. Bus tautos tragedija, iki tas galvojimas ir mentalitetas pasiseks vėl suliedinti į bendrą vienos tautos vaikų vagą.

Tai problema, kuri virsta tarptautine problema ir kuriai sprendimo būdų mėginama jau dabar ieškoti tarptautiniu mastu.

AUKŠTAIČIŲ ŠVENTOJI

PROF. STEPONAS KOLUPAILA

Už kalnelių, už aukštųjų,
Kur saulelė teka,
Žemėj meilės ir šventųjų
Verksmų upės teka...
(A. Baranauskas).

Didžiausias Neries intakas — Šventoji — savo dydžiu pralenkia didžiumą Nemuno intakų. Baseino plotu ji pralenkia ir Nevėžį, ir Šešupę; tik Šešupė ilgesnė už Šventąją. Šventosios ilgis yra 242 km. baseino plotas 6969 km2.

Sunku suprasti, kodėl ši, viena žymiausių Lietuvos upių, yra mažiausiai žinoma, niekad nebuvo tirta, apie ją beveik nieko nebuvo rašyta, nors eilė mūsų poetų (A. Baranauskas, A. Vienažindis, F. Kirša) ir beletristų (J. Biliūnas, A. Žukauskas-Vienuolis) gimę ar gyvenę tos dailios upės krantuose. Dar liūdniau: mes net nežinome tikrojo tos upės vardo!

Šventojoje Lietuvoje yra bent 4 Šventosios upės ir 15 Šventupių. Žemaičių Šventoji įteka į Baltijos jūrą Šventosios uoste, kita Šventoji įteka į Nemuną ties Smalininkais. Pagal tradiciją, Aukštaičių Šventoji gavo tą vardą, kai joje buvo krikštijami mūsų prabočiai (Upė Šventoji griekus mazgojo, pagal Baranauską). O kaip ji vadinosi anksčiau? Juk upių ir ežerų vardai yra labai seni, dažnai net senesni, negu tautos. Seniausiuose žemėlapiuose tėra vardas Sventa, kuris primena lenkų Swięta, t. y. Šventoji, bet kartu labai artimas Ventai. Šventosios aukštupis (ar bent jo dalis tarp Duseto ir Sartų ežerų) dar neseniai buvo vadinamas Duseta; apie tai liudija Dusetų miestelio ir Padusečių bei Padusetėlio kaimų vardai. Mūsų upių ir ežerų vietovardžiai laikosi tam tikros logikos: ežerai turi vyriškos giminės vardus, ištekančios iš jų upės pasisavina ežero vardą, paversdamos jį moteriška gimine. Taip, Alauša teka iš Alaušo ežero, Narutis (-ies) iš Naručio ežero, Duseta iš Duseto ežero. Jei upė teka per eilę ežerų, ji keičia kas kart savo vardą; pvz., iš Šetekšna, žemiau Jerio ež. ji vadinasi Jera. Šventoji aukštupyje teka per 10 ežerų (Dūkštas, Luodis, Luodykštis, Asavas, Uparstas, Dusetas, Južintas, Sartai, Rašiai, Paštys); tiek progų ji turi keisti savo vardą!

Prasideda Šventoji iš Samanio ežero, 3 km nuo Dūkšto mst. Švenčionėlių aps. ir teka iš ežero į ežerą į vakarus, o nuo Sartų ež. į pietų-vakarus. Ji įteka į Nerį iš dešiniojo šono 6 km aukščiau Jonavos miesto.

Žymesnieji Šventosios intakai: Samava, Šavaša, Stramė, Kriauna, Audra, Rašia, Indraja, Alauša, Bradesa, Vyžuona, Nasvė, Naruntis, Valinta, Šaltupis, Aknysta, Jera, Taurażė, Pelyša, Vadaksta, Grieža, Latuva, Varius, Elmė, Anykšta, Susiena, Virinta, Pienia, Judinė, Dagia, Žizdra, Siesartis, Mūšė, Vilkmergė, Sena, Armona, Žirnaja, Žuvinta, Gelažė ir Širvinta.

Šventoji yra nepaprastai įvairi atskiruose ruožuose; su ja negali lygintis nei viena kita Lietuvos upė. Tuo ji yra ypatingai įdomi vandens kelionių mėgėjams. Tik vietomis ji yra gan pavojinga; tuos ruožus nedaugelis buvo praplaukęs! Nepažintum tos upės, kuri tyliai slenka tarp skaisčių ežerų, kada ji patenka į gilią prarają ir putodama šniokščia ir kriokia tarp didžiulių akmenų ir įstrigusių medžių bei šakų. O toliau ji vėl nusiramina ir žaisdama vingiuoja tarp krūmų per pievas. Vietomis abudu krantai medžiais apaugę, upė teka pavėsinga alėja. Kitur ji plauna smėlio krantus, atidengdama įmantrias smiltainio uolas (ties Vietigalos k. žemiau Anykščių) arba padarydama dailius smėlio kanjonus (ties Mičionių k., žemiau Jeros žiočių). Žemupy Šventoji turi platų slėnį su aukštais šlaitais. Ties santaka su Nerimi Šventoji atrodo kuo ne didesnė, kaip Neris...

Šventoji, tekėdama per ežerus, pasižymi ypatingai skaidriu vandeniu. Dėl to joje kas vasarą atsiranda maurai — gausios vandeninės žolės. Maurai daugiausia auga upės vidury ir, sulaikydami vandens srovę, patvenkia upės lygmenį. Iš dalies dėl to patvenkimo, iš dalies dėl nuotakio išlyginimo ežeruose, Šventoji atrodo labai vandeninga upė. Ir iš tikrųjų, nuo Šventosios baseino nuteka 1,6 kartų daugiau, kaip (nuo tokio pat ploto) Nevėžio baseine. Dėl vandens gausumo ir vietomis sukoncentruoto didelio kritimo Šventoji labai tinka vandens jėgai naudoti. Po Nemuno ir Neries Šventoji yra trečia Lietuvoje pagal galingumą upės. Šventoji jau turėjo 15 užtvankų vandens malūnams, lentpiūvėms ir elektros gamybai, bet ten buvo naudojama tik maža dalelė turimos energijos.

* * *

Aukštupy Šventoji teka per didelį ir įdomų Luodžio ežerą; jo plotas yra 1154 ha, didžiausias gilumas 16,5 m. Ežere yra kelios salos ir 3 pusiasaliai su įdomiais vardais: Briedžragis, Žvėrynas ir Luodžių špilius. Išilgai per ežerą matyti aukštas ir smailas Salako bažnyčios bokštas. Bažnyčia statyta iš pilkų lauko akmenų ir yra viena įspūdingiausių Aukštaičiuose. Salake buvo vienas drąsus jaunuolis, kuris užkopdavo bokštą lygi kryžiaus ir iškeldavo vėliavą... 1944 metais rusų sviedinys nugriovė bažnyčios bokštą. Salakas seniau buvo labai žymus miestas.

Šventosios ištakas iš Luodžio ežero paslėptas tankia-

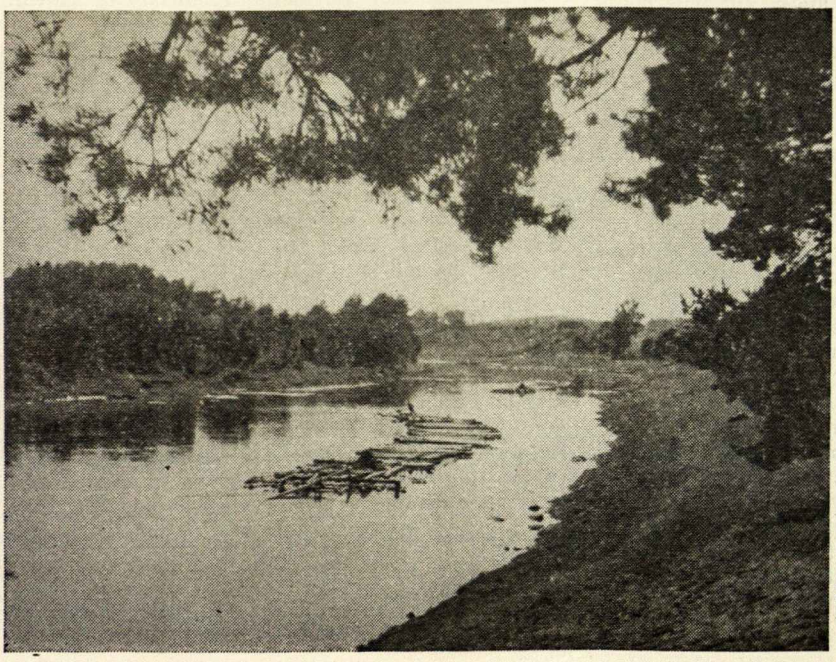

SIELIS PLUKDOMAS ŠVENTĄJA

Nuotr. S. Kolupailos

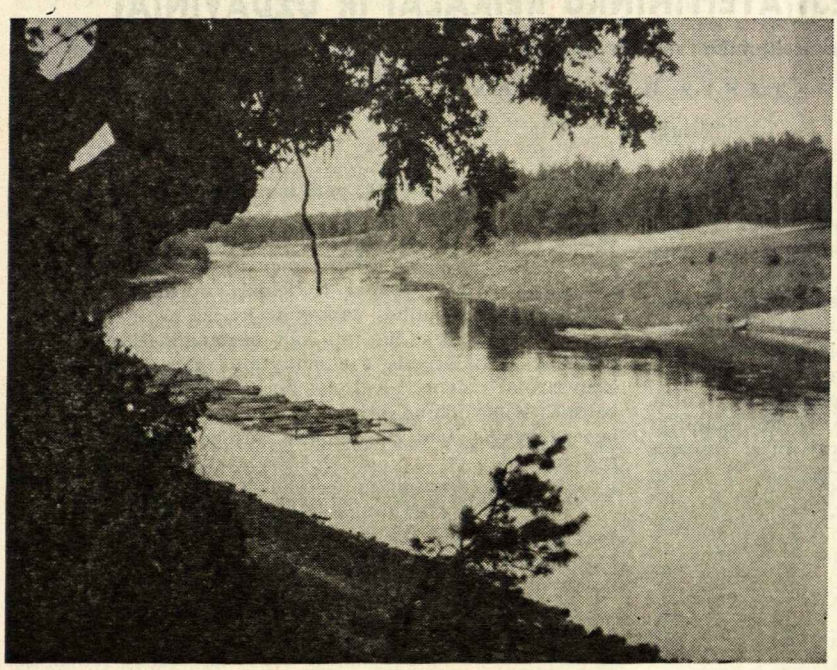

ŠVENTOJI TIES ANYKŠČIŲ ŠILELIU

Nuotr. S. Kolupailos

me švendryne. Ir visas aukštutinis ruožas—tikros džiunglės: žemi krantai, dugne šiekštai — paskendę medžiai, perkalai — žuvims gaudyti, tikriau bučiams laikyti kuolai, užaugusi vaga, jokių ženklų orientacijai. Toliau vaga darosi ryškesnė, prasideda malūnų užtvankos ir ežerai. Labai gražus pailgas Duseto ežeras, kuris jungiasi su Žiego, Salako, Legajaus ir kitais ežerais. Akmeningų revų ruožas baigiasi Južinto ežere. O toliau prasideda tas pavojingiausias Šventosios ruožas, turįs būdingą Čertovkos arba Velniavos vardą. Čia Šventoji, 5,5 km ruože krinta žemyn apie 25 m. Tikrai yra du didelio kritimo tarpai, kuriuos skiria trumpas ramesnis vingiuotas tarpas. Aukšti ir statūs molio krantai, daugiausia šlapi ar tankiai medžių priaugę, sudaro kanjono vaizdą. Gilioje dauboje veržiasi per akmenis ir medžių barikadas tipinga kalnų upė... Plaukdami baidarėmis 1935 metais įstrigome toje Velniavoje, ir mus ten užklupo naktis. Baisiausiai pavargę ir nusiminę, jau manėm nakvoti toje baisioje dauboje, kai netikėtai išgirdom Antalieptės vienuolyno varpus. Paskutinė išsigelbėjigo viltis suteikė mums naujų jėgų, ir mes ryžomės toliau kovoti su šelstančiu vandeniu... Po valandos jau buvom gaivinami vaišingų vienuolyno šeimininkių! Stiprių įspūdžių mėgėjams toji Velniava yra viena įdomiausių Lietuvoje vietų! Antalieptė — labai jauki vasarojimo vietovė; ir jos apylinkės gražios.

Žemiau Antalieptės Šventoji vingiuoja lygiame slėny ir po 12 km keliomis šakomis įteka į Sartų ežerą ties Dusetų miesteliu.

Sartų ežeras yra labai šakotas; jis turi 3 ilgus, į vakarus nukreiptus ragus; į šiaurinį įteka Kriauna, į vidurinį įteka Audra, iš pietinio išteka Šventoji. Sartų ežero plotas 1331 ha, o perimetras, t. y. krantų ilgis 75 km, Lietuvos rekordas!

Iš Dusetų dvaro, nuo kurio vien medžiai beliko anapus ežero ties Dusetų miesteliu, pradėjo žygį 1831 metų sukilimo didvyrė Emilija Platerytė, lietuviškoji Joanna d'Arc; ji mirė ir palaidota Lietuvos pietuose, Kapčiamiestyje; kuklus antkapis skelbė: Sielą Dievui, gyvenimą Tėvynei!

Kalbutiškių k., kur Šventoji palieka Sartų ežerą, gavo žemės ir gyveno grįžę iš ištrėmimo į Užvolgį 1863 metų sukilėlių palikuonys.

Rašios ežero krante, per kurį teka Šventoji, yra Ternuvos dvarelis, kur vasarodavo lenkų rašytojas Weyssenhof ir rašė apie tas vietoves. Dailus Pasčio ežeras —paskutinis, per kurį teka Šventoji. Čia netoli — Antažiegio k., mūsų žymaus mokslininko Kazimiero Būgos gimtinė.

Dabar prasideda gyviausias Šventosios tarpas: krantuose daug kaimų ir dirbamų laukų, vandens malūnai, intakų žiotys, tiltai. Upe kartais plūkdomi sieliai; pasitaiko ir kliūčių, kaip Lašinės rėva ties Lašinių k. Žymesnės vietovės: Ušpaliai, Indrioniškis, Anykščiai.

Anykščiai su apylinkėmis — pati įdomiausia pašventupių vietovė. Anykščiuose gimė mūsų poetas vyskupas Antanas Baranauskas, įamžinęs savo gimtinę "Anykščių šilelyje". Netoli Anykščių gimė ir Jonas Biliūnas, "Liūdnos pasakos" autorius; aukščiausia kalva už miesto, Biliūno vardu pavadinta, tebelaukia, kada jo kaulai bus pergabenti į gimtinę iš svetur....

...Kai numirsiu, man' pakaskit
Ant Šventosios upės kranto... (**J. Biliūnas**).

Anykščiuose gyvena ir rašo A. Vienuolis-Žukauskas, kuris tenai įrengė Baranausko vardo muziejėlį. Anykščiai buvo gyvas ir malonus Aukštaičių kampelis su dvibokšte bažnyčia, nauju geležiniu 98 m ilgumo tiltu (deja, susprogdintus) ir siauruoju geležinkeliu.

Netoli Anykščių ir Šventosios yra vienas didelis piliakalnis; kartais spėjama, kad čia buvo garsioji Vorutos pilis, Mindaugo sostinė, bet to nepavyko įrodyti. Į pietus nuo miesto yra išgarsinto Anykščių šilelio likučiai. Ties dailiu Šventosios vingiu čia guli didžiulis Puntukas, Lietuvos į žymybė: tai apvalus riedulys, ledynų atvilktas iš Skandinavijos. Ten, šiaurėje, tokių "puntukų" daugybė, pasitaiko ir didesnių, bet Lietuvoje Puntukas yra didžiausias; jaunimas mėgo fotografuotis ties tuo milžinu. 1942 metais skulptorius Pundžius iškapojo to akmens šone mūsų didvyrių Dariaus ir Girėno bareljėfus ir jų testamento žodžius: Tau, Jaunoji Lietuva, skiriame savo žygį... Anykščių pakrantės turtingos kvarco smėliu, kuris iš čia gabenamas smėlio gamybai net užsienin.

Kovarsko bažnytkaimis tuo žymus, kad iš jo kilęs Amerikos lietuvis Kalibatas savo uždirbtais pinigais pastatė bažnyčią, mokyklą, parapijos namus... Klebonijos sode yra gydomieji vandens šaltiniai; jų energija naudojama mažytės hidroelektrinės stotelės, kuri apšviečia bažnyčią.

Ukmergės miestas — seniau vienas didžiausių Lietuvos miestų ant kelio iš Vilniaus į Rygą, vėliau apskrities centras; Šventąją puošia geležbetoninis tiltas.

Ties Veprių bžk. miške įtaisyti Kryžiaus keliai — Kalvarijos, nuo bažnyčios ligi Šventosios; ir, pagal tradiciją, Gelažies upelis pavadintas Cedronu.

Žemutinis Šventosios ruožas turi vėl didelį kritimą ir akmenuotą vagą; čia yra pavojinga Matelio rėva. Ties Santakų dvareliu baigiasi mūsų įdomi upė.

Vidutinis Šventosios vandens debitas ties Antaliepte yra m3/s, ties Ušpaliais 15, ties Anykščiais 29, ties Ukmerge 41 ir prie žiočių 53 m3/s.

(Nukelta į 6 pusl.)

DABARTIES GYVIEJI ATEITININKŲ REIKALAI IR UŽDAVINIAI

Sutrumpintas pranešimas, skaitytas ateitininkų suvažiavime Pittsburghe 1950 m. spalio 1 d.

STASYS BARZDUKAS

(Tęsinys iš 7 Nr.)

b) Artimieji tautiniai siekimai

1. Melstis gimtąja kalba. Kaip savo gyvatos pradžioje ateitininkai paskelbė griežtą kovą tautoje, ypač jos inteligentijoje plintančiam materializmui ir ateizmui, taip dabar turi būti paskelbta žūtbūtinė kova nutautinimui. Nutautinimas, kaip teisingai pastebi M. Krupavičius Amerikos vyčiams rašytame laiške, jau prasideda nelietuviško poterio mokymu ("Draugas" Nr. 218). Todėl ir kova pirmiausia turi būti paskelbta tiems, kurie, laužydami Dievo duotą prigimtąją teisę, savais išskaičiavimais ir sumetimais nenori jos pripažinti mūsų vaikams ir juos pirmąjai komunijai rengia nelietuviškai ir vėliau melstis verčia svetimąja kalba. Deja, taip daro ir kaikurie mūsų kunigai bei seserys vienuolės. Dar kiti "išsisukinėja" konvenansiniais argumentais — pats esu liudininkas, kaip vienos parapijos klebonas, užsimintas, kad katekizmo mokyti vaikus reikėtų jų tėvų (t. y. gimtąja) kalba, išsisukinėjo "laiko neturėjimu." Pasidarė skaudu, nes pajutome, kad "neturima laiko" tam darbui, kuris teikia kasdieninę mūsų duoną...

Tad ką daryti šitokios padėties akivaizdoj?

Be abejo, reikia rūpintis atskiromis katekizacijos ir tikybos pamokomis gimtąja kalba. Šiam reikalui reikia ieškoti lietuviškos dvasios kunigų ir seserų. Tikime, kad jų atsiras. Bet jei jų mūsų lietuviškose parapijose kur nors neatsirastų, tai iš desperacijos reikia padaryti taip, kaip padarė anas lietuvis tėvas Prancūzijoje: jis išsirūpino porą savaičių atostogų, atvyko į Paryžių, kur buvo lietuvis kunigas, sutikęs kartu atsivežtą jo vaikutį per tą porą savaičių parengti prie pirmosios komunijos... Liūdna mūsų dalis, kaip matome, kartais verčia imtis ir tokių žygių.

Ryšium su tikybos dėstymu gimtąja kalba mokyklose atsiras ir tam tikrų sunkumų — reikės išvengti, kad mūsų vaikams netektų tikybos mokytis dviem kalbom, nes tai jiems, kaip lietuviams, jau būtų savos rūšies bausmė. Šiuo atveju pamokų tvarkraštį lietuviškose mokyklose reikėtų taip sudaryti, kad vaikai tikybos pamokas galėtų turėti jų tėvų pasirinkta kalba. Ir tai galima sutvarkyti, jei tik bus paties reikalo supratimo, daug geros valios ir daug geros širdies. Tik buku užsispyrimu nieko nesutvarkysi. Todėl šitos pastabos ir kreipiamos į lietuvių parapijų ir jų mokyklų vadovus.

2. Mokytis gimtosios kalbos. Antras dalykas, kuris mums yra lygiai būtinas, tai mūsų vaikų lietuviškas mokymas. Išmokti gražiai lietuviškai žodžiu ir raštu yra tas minimumas, be kurio toliau negalimas sąmoningas lietuviškas tautinis gyvenimas. Todėl reikia sutikti su A. Jakštu - Dambrausku, kad atėmimas iš žmogaus, o tuo labiau iš visos tautos galios apreikšti turimąsias pajėgas yra ne tik didžiausia neteisybė, bet ir didžiausias nusidėjimas prieš Dievą (1908 m. "Draugija" Nr. 13). Su šia baisia neteisybe mūsų tauta visados kovojo. Juk buvo laikai, kai lietuviai tėvai neleido savo vaikų į rusiškas mokyklas. Buvo taip pat laikai, kai lietuviai reikalavo gimtosios kalbos dėstymo rusiškose mokyklose, ir šis jų reikalavimas buvo patenkintas. Lietuvės motinos "vargo mokykla", lietuvio "daraktoriaus" slaptoji mokykla, lietuvių šivetimo draugija, privatinė lietuviška mokykla—štai tos herojinės kovos dėl lietuvių kultūros šviečią pavyzdžiai. Lietuviai jauste jautė, kad netekimas tautinio švietimo kartu reiškia ir jų tautinę mirtį.

Bet tai, ką nujautė, pati mažamokslė būdama, lietuvė motina ir šituo nujautimu sunkiausiais laikais išlaikė tautos gyvybę — jos kalbą, dainą ir dvasią, šito jau negali suprasti XX a. vidurio oportūnistas lietuvis. Todėl nors Amerikos įstatymai ir leidžia tautinėms grupėms turėti gimtosios kalbos pamokas, jis jas iš mokyklų veja lauk. Ir baisiausia čia tai, kad pastangos šias pamokas įvesti ir savo lėšomis net mokytojus apmokėti atsimuša kaip žirniai į sieną: girdi, čia lietuvių kalbos nereikia, ir baigta! Mindžiojama prigimtoji teisė, niekinamas valstybės įstatymas, kad tik laimėtų patogus, sotus ir ramus gyvenimas!

Koks čia ateitininkų vaidmuo?

Visų pirma ateitininkams turi rūpėti grąžinti lietuvybę į tas parapines lietuvių mokyklas, iš kurių ji jau išvyta. Ir pirmasis žingsnis — įvedimas lietuvių kalbos pamokų.

Bet gimtoji kalba tam tikra prasme yra tautos šventenybė: ji yra ne tik priemonė mintims ir jausmams reikšti, kam gali būti vartojama ir betkuri svetimoji kalba, bet "per ją mes įsigyvename į savo tautą" ir jos "pagalba mes patys tampame tikrais savo tautos nariais" (A. Maceina, "Tautinis auklėjimas"). Todėl ir gimtosios kalbos mokymas bei mokymasis iš esmės yra visai skirtingas nuo svetimųjų kalbų — gimtosios kalbos mokymasis yra ne tiek pats išmokimas (kiekvienas savo gimtosios kalbos išmoksta savaime), kiek sąmoningas nusiteikimas dalyvauti savo tautos gyvenime. Štai kodėl ir mūsų santykiai su gimtąja kalba grindžiami meile, pagarba ir rūpinimusi. Iš čia tad kyla tolimesnis mūsų siekimas — turime taip pat rūpintis,, kad gimtosios kalbos dėstymas mūsų vaikams būtų ne formalus, bet dėstančiojo pergyventas kaip rūpinimas is pačios tautybės pagrindais. Kitaip sakant, gimtąją kalbą tegali dėstyti tik gyvos tautinės dvasios mokytojas.

3. Ugdyti tautinę sąmonę. "Niekas negali įsigyti tautinio susipratimo ir sąmoningo nusistatymo, — sako prof. St. Šalkauskis, — nesusipažinęs su savo krašto ir tautos istorija, neįsigilinęs į tautinės kultūros susidarymą ir išsivystymą" ("Lietuvių tauta" 108). Taigi sąmoningai nusistatyti tautinio gyvenimo klausimais gali tik tas, kas pažįsta savo tautos ir valstybės gyvenimą. Štai dėl ko vaikas jau pradinės mokyklos suole turi gauti pagrindinių lietuvių literatūros ir meno, Lietuvos istorijos ir geografijos žinių. Geriausia būtų ir šiems dalykams turėti atskiras pamokas. Bet jei aplinkybės neleistų jų turėti, patriotas mokytojas ras būdų šioms žinioms perteikti ir kitaip. Teks kiek laiko nuvogti ir iš lietuvių kalbos pamokų.

Pagaliau tolimesnę tautinės sąmonės ugdymo ir tautinės individualybės sudarymo pareigą turi pasiimti šeštadieninė mokykla, kurioje dėstomi anksčiau minėti lituanistiniai dalykai ir kuri skiriama augštesniąsias mokyklas (high schools) lankantiems lietuvių vaikams. Todėl tolimesnis tautinis ateitininkų siekimas turi būti šias šeštadienines lietuvių mokyklas išlaikyti, tobulinti ir kartu rūpintis, kad per jas pereitų ko daugiausia lietuvių jaunimo. O ten, kur dar jų nėra, imtis iniciatyvos joms įsteigti. Šia prasme ir šis suvažiavimas turi kreiptis į ateitininkų idealizmą bei pareigingumą: tautos kilimas tėra galimas tik tada, kai ji turi kultūros darbui parengtų sąmoningų žmonių, todėl jų rengimas yra būtinas gyvenamojo meto uždavinys.

4. SAVI RŪPESČIAI

a) Organizacinių nusiteikimų ir sugebėjimų ugdymas.

Rūpindamiesi savo tautos ateitimi bei likimu ir imdamiesi vykdyti gyvenamosios dabarties aktualiuosius tautinius uždavinius, ateitininkai negali negirdomis praeiti ir pro savo nominius rūpesčius. Didžiųjų sukrėtimų blaškomi, ateitininkai nuolat verčiami spręsti savo susi-

---

Su savo bičiuliais mėgdavom plaukti Šventąja baidarėmis. 1935 metais su prof. K. Pakštu nuplaukėm visą Šventąją nuo Luodžio ežero ligi žiočių. Iš Anykščių į Kauną plaukėm 1938 ir 1943 metais; tai buvo paskutinė mano kelionė Lietuvos upėmis...

organizavimo reikalus. Jiems reikia skirti nemaža dėmesio, nes nuo tinkamo susiorganizavimo priklauso ir pačios organizacijos gajumas. Šitai yra pabrėžta ir Vyriausiosios Valdybos 1927 m. atsišaukime, išleistame ateitininkams tuojau pat po Palangos reorganizacinės konferencijos: "Ideologinis kokios nors žmonių grupės nusistatymas tik tada yra tikrai realizuojamas gyvenime, kai šita grupė įstengia atitinkamai susiorganizuoti." Todėl jau tada kiekvienas ateitininkas buvo įpareigotas rūpintis savo organizacijos tobulėjimu, kuris turėjo priklausyti nuo tų organizacinių nusiteikimų bei sugebėjimų, kuriais pasižymi atskiri nariai.

Šitiems visiems nariams būtini n u s i t e i k i m a i yra drausmingumas, tvarkingumas, punktualumas, draugiškumas, taip pat mokėjimas paklusti vienu atveju ir vadovauti kitu, kai to reikalauja organizacinė santvarka ir gyvenimo bei veiklos aplinkybės.

Organizaciniai s u g e b ė j i m a i išsiskleidžia ir subręsta nariams aktyviai dalyvaujant organizacijos gyvenime ir veikloje. Štai kodėl toks svarbus organizacijai tinkamas vadovaujančių asmenų atrinkimas pagal jų sugebėjimus.

Jei nusiteikimų turėjimas yra kiekvieno gero nario ypatybė, tai sugebėjimų turėjimas yra pagrindinis gero vado bruožas. Organizacijai yra labai reikalingas tiek geras narys, tiek geras vadas, štai kodėl jau čia minėtame atsišaukime toliau rašoma: "Todėl, jei iš vienos pusės visuose ateitininkuose turi būti auklėjami organizaciniai nusiteikimai bei sugebėjimai, tai rinktiniai ateitininkai turi planingai auklėtis ir būt auklėjami vadovavimo reikalams."

Šitai čia prisimenama todėl, kad minėtų nusiteikimų išsekimas iš vienos pusės ir sugebėjimų nustelbimas iš kitos ateitininkų organizuotą gyvenimą ir veiklą gali padaryti gana seklius — be didesnių užsimojimų ir polėkių, be deramo ryžtingumo ir intensyvumo.

Kaip reikėtų vertinti dabartinę ateitininkų veiklą? Atsakymas reikalautų tam tikrų duomenų. Pvz. įdomu būtų patirti, kokie dažni ir gausūs mūsų susirinkimai ir kiek jais domisi patys nariai (kuris procentas reguliariai į juos atsilanko). Ar daug idelogonių, tautinių, visuomeninių ir kitokių klausimų ateitininkai apsvarsto ir kaip po to juos perteikia mūsų visuomenei. Kuris narių procentas aktyviai jungiasi į darbą, sutinka būti renkamas į valdybas bei komisijas ir iš viso apaštalauja savo idėjai. Taip pat ar daug surenkama nario mokesčio ir gaunama kitų pajamų, kurios organizacijos veiklai turi padėti materialinį pagrindą. Ar jau žino ateitininkai, kiek jie turi narių, ir ar kas nors seka, kiek moksleivių ateitininkų kasmet baigia aukštesniąsias mokyklas ir kiek studentų tampa sendraugiais. Ir t.t.

Nenorėčiau būti pesimistas, tačiau atsakymai į šiuos ir panašius klausimus turbūt nebūtų labai džiūginą. Jie priverstų turbūt labai ir labai susimąstyti. Nesinori tikėti, tačiau ateina žinių, kad kaikur patys ateitininkai yra priešingi... ateitininkų veiklai — ji tesąs "tautos vienybės" ardymas!? Kaikurių ateitininkų vaikams ateitininkų organizacija nepriimtina. Kaikur narių negali pasiekti Vyr. Valdybos aplinkraščiai ir potvarkiai. Ir t.t.

Organizacija, kuri nori gyvuoti, savo principus gyvenime realizuoti ir apskritai turėti visuomenėje svorio bei įtakos, šitokia padėtimi tenkintis negali. Štai kodėl visu rūpestingumu bei atsidėjimu reikia kreipti dėmesį į narių organizacinių nusiteikimų ir sugebėjimų ugdymą, kuris gali laiduoti didesnę pažangą tiek organizaciniame susitvarkyme, tiek organizacinėje veikloje.

b) Spauda.

Lietuvių spaudos istorijoj ateitininkai turi žymią ir garbingą vietą. "Ateitis", "Židinys", "Naujoji Romuva", "XX Amžius", "Aidai" ir kiti ateitininkų redaguojami ir leidžiami žurnalai bei laikraščiai nusipelnė turiningų ir kultūringų spaudos organų vardą. Jie taip pat sudarė kūrybines spaudos tradicijas, prisidėjusias ne tik prie periodinės mūsų spaudos pažangos, bet ir prie visos tautos kultūrinių laimėjimų padidėjimo. Todėl visai suprantama, kad ir dabar ateitininkams negali nerūpėti jų pačių leidžiama ir tvarkoma spauda.

Kad ji galėtų ir dabar atlikti jai skiriamą uždavinį, jai visų pirma turi būti padėtas pakankamas m a t e r i a l i n i s p a g r i n d a s , kaip kad buvo padaryta nepriklausomoje Lietuvoje. Tik toks pagrindas gali laiduoti leidinių išėjimo reguliarumą, spaudos darbui atsidedančių žmonių pastovumą ir deramo lygio išlaikymą.

Materialinį pagrindą savo spaudai turi padėti p a t y s n a r i a i. Todėl jie turi būti į p a r e i g o t i pirmiausia prenumeruotis savo organizacijos organą. Juk grynu nesusipratimu pvz. atrodo kad ir toks faktas, jog į vieną miestą, kur yra daugiau kaip šimtas organizuotų ateitininkų, tepareina atskirais numeriais siunčiamų vos 18 "Ateičių". Nors kaikurie nariai "Ateitį" gauna dar iš platintojų, tačiau ji didelės dalies ateitininkų čia v i s a i nepasiekia.

Iškeldami aikštėn šį liūdną ir apgailėtiną reiškinį, kad ateitininkas kaikur dar gali "išsiversti" neskaitydamas savo organo, kartu turime rimtai susirūpinti ir jo pašalinimu. Todėl, kad "Ateitis" pasiektų visus ateitininkus, čia pateikiamas šis konkretus siūlymas: nario metinis mokestis turi būti pakeltas tiek, kad už jį narys per metus taip pat galėtų gauti ir "Ateities" žurnalą. Ten, kur šeimoje yra keli ateitininkai, kiti turėtų temokėti tik normalų nario mokestį, nes tokiai šeimai, aišku, gali pakakti ir vienos ateinamos "Ateities". Šitokią tvarką yra įsi-

PAX ROMANA TAUTINĖS DELEGACIJOS PRIE ŠV. PETRO BAZILIKOS ROMOJE

vedę Amerikos vyčiai, ir ji save, rodos, yra pateisinusi. Gyvenimas jos reikalauja ir ateitininkams.

Šiaipjau Amerikoje einančiai "Ateičiai" nedaug ką tegalima būtų prikišti — ji ir graži, ir turininga, ir aktuali. Redakcijos kolektyvas—K. Ambrozaitis, A. Baužinskaitė ir A. Sabaliauskas—savo egzaminą išlaikė gerai. Vienas jos trūkumas — permaža jos skiltyse tematome reiškiantis pačius mūsų jaunuolius. Bet ne redaktoriai dėl to kalti — kaltas gyvenimas, atėmęs iš jaunimo lietuvišką mokyklą ir kūrybines paskatas. Kai pasunkėjo aplinkybės — reikia laukti daugiau ryžtingumo ir pasiaukojimo. Argi to mūsų jaunimui taip pat pritrūktų? O ne: "Ei jaunystė, tu galinga, tu linksma, šviesi, audringa, kaip žaibai dausų!" Todėl: "Tik per sunkų žemės tvanką tiesk dangun, jaunuoli, ranką: tavo ten mintis. Ten nuo krašto ligi krašto, ant žvaigždėto gyvo rašto spindi ateitis!"

Kalbant apie ateitininkų spaudą, sunku praeiti ir pro katalikų spaudą apskritai, kuri ateitininkams taip pat negali nerūpėti.

Kas krinta į akį atvykus į JAV—tai spaudos gausumas. Čia bemaž kiekviena didesnė kolonija būtinai nori turėti savo laikraštį. Bet kadangi jo išlaikyti negali, tai paramos ieško ir kitur. Ir visų šitų pastangų vaisius — skaitytojas pasijunta apkrautas visos krūvos jam nereikalingų, nes jo neskaitomų, geriausiu atveju tik perverčiamų laikraščių. Todėl jau pats laikas šį klausimą pradėti kelti viešai ir rengti dirvą jam tinkamai išspręsti, nes geriau turėti mažiau, bet pajėgesnių, nei daug silpnų laikraščių. Taigi jau reikia sudarinėti opiniją, kad katalikams JAV pakaktų turėti vieną dienraštį, vieną savaitraštį, vieną kultūros žurnalą ir vieną vaikų laikraštį (šalia "Ateities", "Vyčio" ir kt. organizacijų, draugijų bei vienuolijų specialiems reikalams leidžiamų savų laikraščių). Šitaip susitvarkius, ir spaudos išlaikymas palengvėtų, ir jos lygis, sudarius pajėgesnes redakcijas ir sutelkus daugiau bendradarbių, pakiltų. Kas galėtų nenorėti, kad katalikų laikraščiai, užuot pilstę tik drungną vandenėlį, taptų idėjinės bei tautinės kovos rimtais vadovaujančiais organais, visuomenės nuomonės formuotojais! O ateitininkams, kaip inteligentams, ypačiai turi rūpėti kultūros ir vaikų žurnalų išsilaikymas, nes jie dėl savo specialios paskirties gali tikėtis mažiau platesnės visuomenės paramos. Todėl ateitininkų dėmesio ypačiai laukia "Aidai" ir "Eglutė."

Taip pat reikia dar pastebėti, kad lietuviškai užmirštančiai ar jau užmiršusiai tautos daliai gali eiti visai specialus laikraštis, kur šalia lietuviško teksto dedamas ir angliškas. Be tautinės sąmonės žadinimo, toks laikraštis turi skaitytoją pamažu pratinti ir prie lietuvių kalbos vartojimo. Todėl reikia pripažinti dar vietą ir tokio tipo laikraščiui, koks kad yra "Lietuvių Dienos", leidžiamos Los Angeles mieste.

5. KELIOS TAKTINĖS PASTABOS

Amerikoje susitiko vienos motinos tėvynės skirtingose sąlygose augę vaikai — naujai atvykę ir seniau čia įsikūrę. Susitikę, pasisveikinę ir išsibučiavę netruko pastebėti, kad jie jau daug kuo vieni nuo kitų skiriasi — ir savo gyvenimo stilium, ir papročiais, ir net savo galvosena. Ir tautos, ir gimtosios kalbos, ir tautinės kultūros pergyvenimas taip pat skirtingas. Todėl pasigirdo ir balsų: telkimės į krūvą, liekimės į bendro gyvenimo srovę!

Šitie balsai visai suprantami, visai vietoj ir laiku, nes jų tikslas mus sutaikinti ir suderinti. Tuoj pamatėme, kad mes turime labai daug ir bendros kalbos — ta pati kova dėl tautos laisvės, tie patys rūpesčiai dėl tautinės kultūros išlaikymo ir kt. Todėl ir naujai atvykę mielai liejamės į visą tą amerikiečių lietuvių veiklą, kuri siekia tėvynei laisvės, kuri stiprina ir kelia lietuvybę šeimose, mokyklose, organizacijose, bažnyčiose ir kt. Mielai liejamės, nes mūsų ir pareiga čia visur dalyvauti, padėti, paremti ir savo tėvynei bei tautai atgauti nors dalį to, kas joms priklauso. Mes ir negalime kitaip elgtis, nes tai yra ir mūsų speciali misija. Ir šitos misijos neatlikimas būtų nepateisinimas tremties, kurioj dieviškos Apvaizdos skyrimu esame atsiradę.

Tačiau vienu brūkšniu nepanaikinsi to, kas susidarė skirtingu gyvenimu gyvenant, skirtingai mokantis ir auklėjantis, skirtingoms kultūroms veikiant. Todėl nereikia nė norėti, kad mes tuojau pat atsisakytume nuo to lobio, kurį atsivežėme iš savo tėvynės savo dvasiose sukrautą ir kuris sudaro mūsų gyvenimo esmę, pašaukimą ir prasmę. Štai kodėl ir Amerikoje yra reikalingi ateitininkai kaip atskira organizacija ir vienetas. Mums ateitininkai yra tas židinys, kuriame liepsnoja mus skatinanti, žadinanti ir įkvepianti ugnis. Tai tas šaltinis, kuris gaivina mūsų jėgas. Tai oazė, kurioj mes renkamės pailsėti, pasiguosti ir atsigauti. Ateitininkų ideologija mums rodo ir tą kelią, kuriuo mums reikia eiti: "Pasirinkus tokį kilnų tikslą - idealą, yra pirmas su juo apsilenkimas, jei nėra aiškiai jaučiama ir nusimanoma, kad jis uždeda svarbių prievolių, reikalaudamas susipratimo, išsižadėjimo, pasiaukojimo ir veiklumo. Kilnumas įpareigoja, ir to pakanka, kad ateitininkai jaustųsi įpareigoti ištesėti didžiajam savo tikslui - idealui ir, nuolat eidami pažangos keliu, nesiliautų ruošęsi naujiems laimėjimams" (iš 1917 m. Vyr. Valdybos atsišaukimo).

Todėl šis kelias visų pirma nieko bendro neturi su ta defetistine nuotaika, kuri kartais pasireiškia ir viešumoj ir kuriai kartais nepajėgia atsipirti ir kaikurie ateitininkai. Pvz. vienas autorius nesenai rašė: "Amerikos ir kitų naujų kontinentų tautų malūnai veikia gana tikslingai ir užtikrintai. Tie malūnai sumalė daug didesnius skaičius vokiečių, lenkų, italų, skandinavų ir kitų europiečių, atvykusių iš daugiau civilizuotų kraštų. Tų girnų neišvengs nė lietuvių tremtinių banga" ir t.t. Šitomis mintimis, be abejo, bus labai patenkinti tie, kurie atsisako gimtosios kalbos, kurie mūsų vaikus moko melstis svetimąja kalba, kurie atsidėję rūpinasi, kad tik į lietuviškas mokyklas neprasikverbtų lietuvybės spindulėlis, ir t.t. Bet jos rūpesčiu išvagos veidus tiems, kurie tėvynėj kasdien mirčiai žiūri į akis, kurie tęsia kovą už laisvę, už žemę ir už Dievą, kurie nenusilenkė nei svetimai vėliavai, nei svetimai valiai. Tad kai šia prasme pasiūloma nematuoti visko savais mastais, prisitaikyti prie rastų formų, keisti metodus ir t.t., tai ateitininkai tegali atsakyti tik buv. savo vado prof. dr. K. Pakšto žodžiais: "Lietuviais išliks tiktai karingieji lietuviai. Bailiai nutrupės nuo savo tautos. Todėl reikia nepalaužiamo atsparumo, nepaliaujamo dvasinio karingumo savai kalbai ir kultūrai" (Stasys Yla, "Lietuva brangi").

Taigi ateitininkų kelias yra kovos kelias. Kelias, kurį pasirinko ir kovojanti tauta. Todėl ir įsiliejimui yra riba, kurios negalima peržengti savo tautos neišduodant. Kaip atgimstančiai tautai buvo svetimas nutautusio lietuvio tipas, sakęsis esąs "gente lituanus, natione polonus", nes jis išmetė lietuvių kalbą iš dvarų ir didikų rūmų, iš inteligentų salonų ir klebonijų ir pasisavino svetimąją lenkų kultūrą, taip lygiai svetimas ir šiandieninis "sum gente lituanus, natione yankee", kuris eina pirmojo pėdomis. Taigi ir čia negali būti nei susitarimo, nei kompromiso, nes lojalumas gyvenamajam kraštui nereikalauja išsižadėti nei savo tautybės, nei savo kultūros.

Šitoks ateitininkų nusistatymas kaikur susikerta ir su lietuviškų parapijų kunigų vedama linija. Todėl pasidaro gana jautrūs tarpusavio santykiai. Šito klausimo ateitininkams nebuvo Lietuvoj, nebuvo Vokietijoj, bet jis iškilo čia. Kad ir kaip gali atrodyti keista, ateitininkai kaikuriose parapijose pasidarė didžiai nemėgstami, beveik taip, kaip tie tikrieji ar tik tariamieji bedieviai... Ateitininkai su šitokios dvasios kunigais tautinės kovos išvengti negalės, kaip jos neišvengė atbundanti Lietuva su kunigais lenkintojais. Atrodo, bus sveikiau ir vieniems, ir kitiems, kai šis klausimas bus aiškus.

Iš kitos pusės ateitininkai nuoširdžiai džiaugiasi ir čia radę lietuvių kunigų, kurių tautiniai sekimai sutampa su ateitininkų siekimais. Todėl juos malonu ir savo tarpe matyti, taip pat malonu jų lietuvybę ginančius straipsnius skaityti ir t.t.

6. PABAIGAI

Pagaliau baigiu ir šias kelias taktikos reikalui skiriamas pastabas, baigiu ir patį pranešimą gyvaisiais ateitininkų reikalais bei aktualiaisiais dabarties uždaviniais. Tikėdami, kad Lietuvą Dievas apveizdi ir gina ir amžiais suvargusios jos neapleis, dirbkim ir kovokim dėl tos mūsų Lietuvos!

PRAĖJUSI DIENA

ALĖ RŪTA

Pakėliau nuo žemės geltoną klevo lapą. Saulės išdegintas, vėjo nupūstas, sausas, praeivių numindžiotas. Nešuos jį lengvą ir trapų, kaip praėjusį gyvenimą. Lengvą ir trapų, nes tik vėjas dar pasityčios, panešios, ir žemė priglaus. Sakau, kaip gyvenimą, nes ir jame buvo gyvybė, pilna vilties, džiaugsmo ir veržimosi, nes ir jį nunešė merdėjiman nesustabdoma laiko srovė.

Nešuos tą sausą klevo lapą, nes matau jame kitą rudenį. Matau jame kitokią dieną negu šita, kurią vos pavelku, užgultą metų skaičiaus, sulaužytų minčių ir svetimo dangaus.

Tada taip pat krito klevų lapai. Ir jie buvo geltoni, bet švarūs, nes ant jų negulė suodys ir nemindžiojo tiek daug praeivių. Mes rinkdavom juos, verdavom ant siūlų, džiovindavom pašalėj ir atiduodavom mamai, kad padėtų po kepama duona.

Mėgau rinkti klevo lapus, nors buvo gaila, kad jie miršta. Ne tiek buvo gaila klevo mirties, kiek praėjusios vasaros, o savęs, taip nesulaikomai greit žengiančio laike, žengiančio į laiko begalybę, kuri tau yra kažkokia riba.

Kai vieną rytą mama ruošėsi kepti ant klevų duoną, mane ir jaunesnę seserį prikėlė anksti.

— Prisigrybaukit, surauginsiu, pamatysit, kaip skanu bus; o jeigu dar su rūgščia smetona!

Grybauti mėgau, bet kėliausi nenorom. Tokie rytai šaltai primindavo, kad jau ir vasarojus nuimtas, kad rugienos voratinkliais blizga, kad būriuojasi gandrai ir kad tuojau laikas išlėkti iš šilto tėvų lizdo.

Tos dienos būdavo graudžios ir užguldavo širdį, nors ir lėkdavo jos šuoliais. Mama pripildydavo puodynėles įvairiu maistu, rūpestingai tvarkydavo baltinius ir dūsaudavo:

— Išlėksit vėl, nematysiu ilgai, gana, gana. Ir lauksiu per dienas, sapnuosiu — —

Būdavo neapsakomai gaila sugrubusių mamos rankų, kurios graibstė geriausius kąsnelius iš namų ir dėjo į mokslą važiuojantiems vaikams.

Krito klevų lapai, ir tos pasiruošimo dienos buvo čia pat. Džiovinom obuolius, slyvas, rinkom riešutus, grybus. Viską dėjo mama į maišelius, į indus, viskas lydėjo mus į sunkias darbo dienas, į mokslą —

Pasiėmėm pintines ir išėjom sodo takeliu. Mama įdėjo po sviestuotą duonos riekę, kurią dar sodu beeidami pradėjom valgyt. Šalta rasa gėlė kojas, ir miegas tuoj nukrito nuo blakstienų; ir ne rytų danguj, o rodos pačioj širdy tekėjo saulė, kai sesuo stabtelėjo ties kaimyno kiemu ir draugę pašaukė vardu. Jos buvo susitarusios.

Tai geriausia mano sesers draugė, vienmetė. Ji mokėsi Kaune, turėjo tenai turtingų giminių. Jos mama nekraudavo pintinių ir puodynių, tačiau ir ji su tuo pačiu liūdesiu skaitė paskutines atostogų dienas ir su tuo pačiu ilgesiu laukdavo sugrįžimo dienos.

Pančiu susijuosusi platų motinos puspaltį, trumpa tamsia suknele, marga skarele susirišusi juodus plaukus, ji tą rytą atrodė dar gražesnė nei visada. Tamsiai rudos jos akys juokėsi daugiau už lūpas, ir tai man labiausiai patiko joje. Kiek mano sesuo buvo lėta, melancholikė, tiek jos draugė — judri, visada giedri ir dažnai vaikiškai išdykus. Jos abi labai sutiko ir viena antrą papildė. Abi nebuvo gražuolės, tačiau visiems atrodė gražios, kai būdavo drauge. Visas vaikystės dienas mes praleidom kartu, ir nors aš buvau kiek vyresnis, beveik visi prisiminimai buvo bendri. Kai Agutė išvažiavo mokytis į Kauną, o mes likom apskrities gimnazijoj, atrodė, kad likimas jau mus išskyrė. Prisimenu, kaip verkė sesuo ją išleisdama, o ir man buvo kartu gerklėj. Tačiau vasaros atostogos vėl priklausė mums visiems. Vasaros atostogos be Agutės, rodos, nebūtų atostogos. Ar eidavom ratelius po žvaigždėtu dangum, ar uogaudavom, ar parugėj dainuodavom ar mirkdavom rugiapiūtės prakaite, visur Agutės linksmos akys ir trumpi juodi plaukai (dažniausiai su gėle) traukė mano akis ir mintis.

Einant ji išdykavo, plepėjo, braukė smilga erzindama seserį ir mane. Nors saulė sparčiai kilo, tačiau rytas buvo šaltas, iš balų atslenkąs rūkas smelkėsi į kaulus.

— Ko liūdi, putinėli, ko liūdi? —

Mergaitės pradėjo tyliai dainuoti.

Ir staiga šaltis perėjo man per pačią širdį. Atostogos baigiasi, ir ji išvažiuos. O gal ten jai bus dar linksmiau, gal ras geresnių draugų? Pirmą kartą pajutau, kad mes taip stipriai sutapę, kad ji priklauso mums, man. Ir šaltai nusišypsojo baimė: tau gali ją kas nors pavogti, kaip gali pavogti iš žmogaus kiekvieną brangenybę.

— Ko nepadedi mums dainuot? — Agutė patraukė mane už rankovės. Pabudau iš savo mąstymo, ir jos linksmumas užkrėtė mane. Šokinėdami per balutes greit atsidūrėm miške, didžiojoj grybynėj. Lepšių, umėdžių, pūkenių, kelminių, galėjai tuoj prikrauti pilnas pintines, bet mes dairėmės baravykų. O jie buvo gudrūs: palindę po sa-

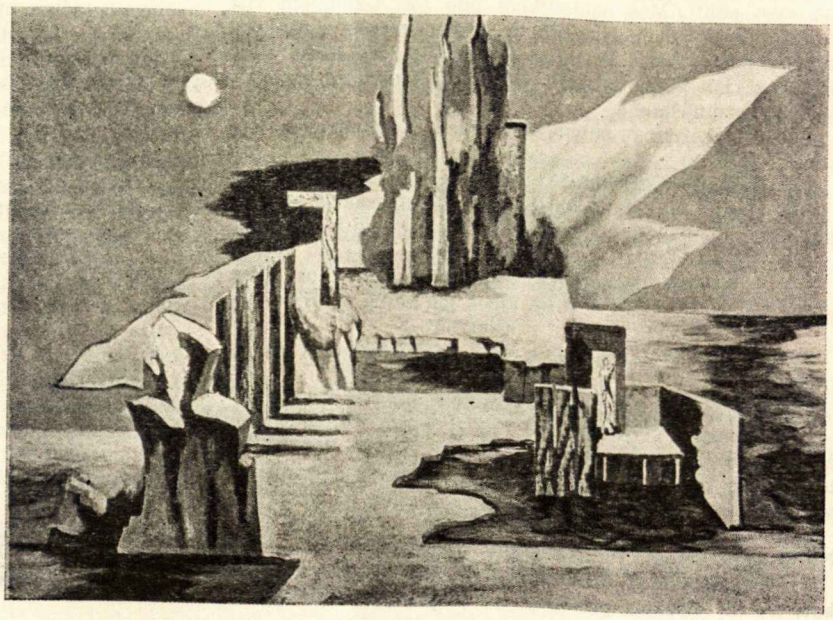

DEBESIS
Jean Lurcat

manomis, lapais, po kelmais, spalva ir forma prisitaikę prie savo buveinės, primerkę akį juokėsi iš mūsų. Užtat kai rasdavom vieną, būdavo didelis džiaugsmas.

— Agute, kelintą radai? — matydama ją pasilenkusią po dideliu beržu klausė sesuo.

— Devintą, — atsiliepdavo Agutė.

— Vienuoliktą! — sušukdavau aš.

— O aš turiu jau penkioliką!

Šūkavom skaičius ir žinojom, kad tai baravykai. Ir džiaugėmės, kaip maži vaikai.

Kai prisirinkdavom kuris pilną savo krepšį, padėdavom pripildyti kitiems. Tą dieną Agutė buvo greičiausia. Ir pabaigoj taip jai sekės, kad viršuj su kaupu prikrovė beveik vienų baravykų, nors šiaip jau imdavom ir kitų rūšių jaunesnius, kietesnius grybelius.

— Žiūrėkit, užtikau visą šeimyną, bent aštuoni baravykai! Ateikit čia! — šaukė mus Agutė.

Ir sudėjo visus į mano krepšį, nes man dabar ji padėjo rinkti.

— Ačiū.

Ji žiūrėjo į mane ir juokės.

— Už tiek daug reikia gražiai padėkoti.

— Ačiū labai, Agute.

— Nemoki gražiai padėkot, reiktų atimt iš tavęs, — papūtė lūpas ir pasilenkusi nuskynė kažkokią miško gėlę.

Žiūrėjau į ją, darėsi šilta. Staiga padėjau pintinę ant žemės, šokau prie jos, sugriebiau už pečių ir taip prispaudžiau pire savęs, kad ji riktelėjo ir paskui žiūrėjo iš šono į mane išsigandus ir nustebus, nors akys juokės, kaip visada. Iš už medžių išlindo sesuo. Aš paleidau ją ir nuėjau prie savo grybų. Agutė vadino seserį sėstis, ji pavargusi ir aptingusi rinkti grybus; o ir aš esąs negeras, nebenorinti man padėti. Jos susėdo ir dainavo tyliai, o aš pribaigiau savo krepšį umėdėm ir raudonikiais. Baravykų neberadau. Po kiekviena samana, tarp žolių, tarp medžių, mačiau tik tamsias akis.

— Ar daug pririnkot? — taip staiga išlindo iš tankynės Šermukšnienė, net krūptelėjom.

— Daug, o kaip Tamstai sekas?

— Nelabai. Nebeprimatau. Apgraibom prisirankiojau kiek, bet baravykų tai mažai.

— Sėskis, dėdien, pailsėkit, — pavadino sesuo.

— Neturiu laiko sėdėt. Prisirankiosiu grybų, tai dar noriu šakų vantai pasilaužt, paskui dar balerijono pamiškėj paieškosiu. Nebepagaliu dažnai miškan atkiūtint, tai reikia viskuo atėjus apsirūpint. Dar ir pupalaiškių baloj pasirinksiu, labai gerai nuo pilvo sopės, o gal ir trukžolių rasiu — —

— Gerai priminėt, ir mums liepė šakų palaužt nors kelioms vantoms ir porai šluotų.

— O, aš mėgstu laužti šakas, einam! — pašoko Agutė.

Pradėjom lankstyti berželius. Agutė šokinėjo kaip voverė nuo medelio prie medelio ir beregint prisilaužė pilną savo pantį. Mes neatsilikom nuo jos. Užsidėjom visi žalias naštas ant pečių, pilnais grybų krepšiais rankose drožėm namo. Saulė jau buvo beveik pietuose, mūsų alkis irgi rodė jau pietų valandą. Pamiškėj radom tebetupinėjančią Šermukšnienę.

— Užteks, labai pavargsit, dėdien, — prašnekino sesuo.

— Tai jau namo einat?

— Namo, einam drauge, dėdien, papasakosit mums kokią istoriją, — Agutė atsitūpė prieš ją, kaip katytė.

— Kokių gi tu istorijų dabar nori?

— Apie pasaulio pabaigą, arba apie vaiduoklius. Arba geriausiai — apie tuos bernus, kurie jus jauną mylėjo — —

— Kad tu, Agute, vis prasimanai — —

Atsistoja Šermukšnienė šypsodamasi, pasiima krepšius ir eina.

— Jums tik pasakok ir pasakok —

O pasakoti Šermukšnienė tikrai mėgo. Kiek kartų žiemą sulipę ant pečiaus klausėmės jos pasakų. Kur tik ji buvo, joks vakaras, joks darbas, jokia diena neprailgdavo: Šermukšnienė niekad nepristigs įdomių dalykų.

Buvo ji seniai našlė, gyveno visiškai viena mažoj gryčiutėj gale kaimo. Pragyvenimui užsidirbdavo padieniais — ravėdama, linus braukdama, verpdama. Mėgo pasakoti ne tik visokias pasakas, bet ir praėjusį savo gyvenimą. Nusakydavo atvirai ir intymias kaikurias savo gyvenimo valandas, nupasakodavo kartais taip, kad klausytojams pasilikdavo nuolatiniu juokų šaltiniu. Nors buvo sena ir pamaldi moteriškė, bet mėgdavo nueiti į jaunimo vakarėlius ar gegužines, mėgdavo ir pašokti. Dėl to senesnieji kartais ją smerkdavo, o jaunieji mėgo paerzinti, tačiau ją visi mėgo.

Man patiko jos baltai žili plaukai, gilios šviesiai mėlynos akys ir naiviai linksmas veidas. Atrodė, turėjo būti graži jaunystėj, ir man buvo labai jos gaila: taip anksti liko vieniša; ir taip nesulaikomai paseno. Nejaugi ir Agutė pasens? Ir dabar tokia vikri mergaitė pavirs į skaudančia nugara, žila galva, senutę?

Ėjau paskui jas švilpaudamas, Šermukšnienė jau pradėjo istoriją apie pakaruoklį. Mergaitės klausės, tarpais ko nors paklausdamos. Pasakai pasibaigus, mergaitės pradėjo išdykauti. Šokinėjo per ežią, užkabinėjo mane, erzino ir Šermukšnienę. Agutės plaukai išsidraikė, puspaltį ji nešėsi ant rankos, šakų našta jos mažus pečius dar labiau siaurino. Ji atrodė mielas vaikas nors ir nenumaldomai išdykavo! Šermukšnienė ėjo labai pamažu, todėl jos turėjo laiko ir pašokinėti, ir atsisėdusios kvatotis ir vėl eiti kartu. Jau netoli namų jos pradėjo susikabinusios dainuot ir linguoti į šalis. Taip einant joms pro šalį Agutės šakos stumtelėjo Šermukšnienę taip stipriai, kad ji nuslydo nuo ežios ir suklupo. Sesuo išsigandusi stabtelėjo, bet Agutė nusijuokė, pačiupo seserį už rankos, ir abi greit nuėjo namo.

— Begėdės, — tik pratarė Šermukšnienė dejuodama.

Padėjau atsistoti, surinkau jos išbyrėjusius grybus, sudėjau į pintinę ir tylėdamas ėjau su ja.

Atsiduso sunkiai:

— Sopančią koją užsigavau. Nebegalėsiu nei šokt,— pridėjo šyptelėjus, pažiūrėdama į mane.

— Nieko, sugysit, dėdien, iki sekmadienio.

Pakluonėj mes atsiskyrėm. Ji nuėjo takučiu į savo grytelę, o aš tiesiai pro topolius pasukau į savo klojimo pusę.

Visa ta gražioji diena man, tarytum, aptemo. Rodos, kažkas many trūko ir išsiliejo. Pasidarė taip sunku, vos pavilkau kojas. Tebemačiau savy Agutės juodas akis, bet jų juokas dabar atrodė man piktas ir klastingas. Ir tas balsas, kuriuo ji pabėgdama nusijuokė, tebeskambėjo many žvarbiai, kaip staiga nutrūkusios stygos džiržgimas. Žengiant per namų slenkstį staiga man atėjo mintis: sekantį sekmadienį, paskutinį mūsų atostogų sekmadienį, su ja nešoksiu.

Ir dabar žiūrėdamas į sausą, gelsvą klevo lapą prisimenu aną praėjusią dieną, kuri būtų buvusi tokia graži, jei ne tas nuotykis ant ežios. Toji diena, gal būt, buvo man pati svarbiausioji. Nors sekantį sekmadienį šokau su Agute, nors daugelį dar vasarų praleidom kartu, nors ją bučiavau, tačiau niekad mes visiškai nesuartėjom. Žinau, ji tikrai mylėjo mane, pati pasisakė, pats mačiau, bet didžiausio susižavėjimo valandomis man prisimindavo suklupusi ant ežios Šermukšnienė ir Agutės žvarbus juokas. Ir apimdavo mane šaltis, nuo kurio sustingdavo šilčiausi jausmai.

Šermukšnienė tada mirė po dviejų metų. Agutė ir sesuo likusios tenai. O aš grįžtu kasdien ta pačia gatve iš darbo arti saulės laidos, mindamas sausus, purvinus, klevo lapus, mintyse nešdamas praėjusias dienas.

S. Prapuolenytė

TYLIĄJĄ NAKTĮ

Tu ateini dalintis su mumis gyvenimu
Tvartelyje — kad jaustųsi benamiai namuose.
Patiko Tau jų prastos, daug kentėję širdys,
Ramybės ieškančios Tavo žvaigždės spinduliuose.

Ne auksą, myrą ir kodylą nešame!
Vien širdis — degančias trėmimo liūdesy.
Priimki mūsų auką su karalių,
Tarp savo mažutėlių paskaityk vargingoje būty.

Šviesa nuo Betliejaus lai mūsų kelią veda
Gimusiojo draugystėje link tėviškės arčiau,
Tavo užuojautos saldumas telaimina jo dalią...
Dabar, kada mūsų Jeruzalėj nebėra vietos Tau.

PASIGENDU TAVĘS

Pasigendu tavęs, kai žemė neša sniegą, upės ledą,
Kai grįžta Kovas su žibuoklių rūbeliu;
Pakelių grioviuos šlapi karklai šnera
Pavasaris! Pavasaris gražus!...
Pasigendu Tavęs, kada nokina saulė
Soduose uogas ir obuolius sultingus;
Kai kviečių auksas lenkiasi prie žemės,
O ranka dalgio ilgisi.
Pasigendu Tavęs, kada ant tako krinta lapas
Šnabždėdamas žilų išminčių ištartus žodžius:
"Žydėjimas — vien trumpas sapnas"
Šaltis, lietus ir vėjas — pastovus...
Pasigendu Tavęs, kai žiemos vakarą prieš ugnį
Svarstau praėjusias ir esamas dienas,
Iš nepasiekiamos tolybės sklinda rožių kvapas...
Ant rankų pajuntu dvi ašaras sūrias...

KNYGELĖS PAČIOS BYLA LIETUVNINKUMP

V. JONIKAS

Kalbant apie savo tautinę knygą visuomet atsiaidi graudus Mažvydo balsas, kaip tas balsas tyruose šaukiančiojo, besiviliąs nugalėti mirtinai tylią tuometinę mūsų kultūros klaikumą. Ne šių eilučių tikslas nagrinėti priežastis, suvėlinusias mūsų tautinės knygos atėjimą—nuolatiniai karai už būvį tuomet gaišino jėgas ir laiką, — tačiau negalima neapgailestauti dėl senųjų kunigaikščių abejingumo savo tautinei kultūrai. Dabar mums nesuprantamas elgesys karalių tautos, viešpatavusios Europos sostinėse ir savo valdžiai tesinaudojusios pavaldinių raštu, tačiau yra suprantama, kad jei "Chatekismusa prasty žadej" būtų buvę tada, kai karaliuš Mindaugas krikštijo tautą, tai nebūtų įvykę nei bajorijos nutautėjimo, nei tautos apgyventų plotų nutirpimo. Deja nebuvo Chatekismuso žodžių nei Vytauto politikoje, nei šv. Kazimiero maldoje, o tiktai mūsų istorinės valstybės saulėlydyje tapo įteikti mums jau ne kaip iškilmių puošnumo, bet kaip partizaninis ginklas prieš svetimtaučių dvasininkų smurtą mūsų kultūrai ir tautinei egzistencijai. Tiesa, tose gadynėse tauta nors abejingai priėmė knygą, vis dėlto su ja apsiprato kaip su nepamainomu ginklu, kaip su kovos draugu ir šimtmečių bėgybe prieš knyguotą lietuvį turėjo nusileisti ir Sibiro speigas, ir karaliaus armotos ir sadistų durtuvai. Pergalė tapo laimėta, tamsybės kalėjimai susprogdinti.

Neišvengiamo likimo valia dabartinė mūsų kultūra vėl asirado tragiškoje būklėje, nes tauta nualsinta žūtbūtinėje kovoje, išblaškyta po visus kontinentus, o jos moralė tapo panaši į moralę sumušto pulko kareivio, kurs neviltyje numeta savo ginklus ir ženklus, kad galėtų patogiau įsimaišyti minioje ir pasislėpti nuo persekiojimo. Mes elgiames panašiai: skubame atsikratyti visko, kas mus dar išskiria iš aplinkumos, ką šimtmečiais nešiojome kartu su gyvybe, ką paveldėjome, ką iškovojome herojiniuose atgimimo laikuose, — skubame atsikrayti ir savo knyga. Viešpatie, pasigailėk mūsų, jei tai reiškia, kad jau niekingai pasiduodame, sudėdami ginklus aukso dievaičiui po kojų. Tiesa, mes nebeturime tėvynės,—turime daug draugingų šalių, mes nebeturime tautinės mokyklos, — turime savo gražią, pasididžiuotiną kalbą, tai ar neverta pasilaikyti sau ir tautinę knygą, kadaise mums Mažvydo padovanotą, vyskupo Valančiaus palaimintą, knygnešio krauju iliustruotą, rusiško komunizmo atimtą ir paniekintą, savo tremtinio rašytojo vėl mums grąžintą. Argi neverta, pasiimti tai už atliekamą sidabrinį pinigėlį, kurio mums užtenka retkarčiais nuristi net į aludininko kišenę?

Deja mes neturime tautinės ambicijos, nebeturime nė būtiniausios gėdos, jei vien šiame aukso krašte mūsų pora dešimtų tūkstančių naujų imigrantų, iš kurių kas antras neužmirštame pasididžiuoti savo inteligencija, nesugebame išlaikyti savo knygos — tiktai knygos, nekalbant apie kitas tautinės kultūros vertybes. Mes beveik gėdijamės knygą pirkti ar pardavinėti susirinkimuose, nors jai tiktų garbė būti paskelbtai net iš sakyklos, kadangi ji nėra menkesnės vertės už girdimą pamokslą, už savo giesmę ir kitas kultūros šventas apraiškas. Gaila, nebėra vyskupo Valančiaus, o tai gal jisai vėl mūsų knygą palaimintų ir paskatintų savo kunigus prie tautinės kultūros ugdymo, kad ir parapijinių mokyklų ar vaikų katekizacijos pavidale. Dabar kas mums iš to, kad turime ir savo maldyklas, ir vyskupus ir kunigus su neabejotinu autoritetu žmonėse, jei tas autoritetas ne retai pirmiausia stengiasi pataikauti savo vyriausybėms, užmiršdamas pareigą mums nuolatos priminti tautinę Jarusalę ant Neries ir Vilnelės krantų, kur krikštijomės dabartiniam tikėjimui, kur mirdami kankiniais už savo Dievą, rašėme savo Šventą Knygą. Tikrai, vyskupas Valančius perlaužtų savo ganytojišką lazdą iš sielvarto, kad jo ganytiniai taip neprotingai bėga už savo tautinės egzistencijos ribų, o Mažvydas suplėšytų "Chatekismusą", nes ir jo pastangos nuėjo veltui — tauta po kelių amžių atmetė dovaną ir vėl pasuko į pagonybės, šį kartą civilizuotos, klaikumas. O gal teisinsim savo abejingumą tautinei knygai pasitaikančia jos abejotina verte? Neabejotina, kad knygos lygis nemažai priklauso ir nuo skaitytojo lygio, nors mūsiškė neretai pastarąjį pralenkia. Pagaliau, kai padarysime savo knygą kasdienio vartojimo preke, kai išmoksime ieškoti jos kaip duonos, alaus ar cigarečių — jei nemokame jai priklausančios pagarbos suteikti, — nereikės įtikinėti, kad knygynas pradės ieškoti leidėjo, leidėjas — rašytojo, rašytojas kurs naujas knygas, pilnavertes, pasitikinčias savimi, ne tokias gatvėje elgetaujančias našlaites.

Sumušto pulko kareivis apmaudingai numeta visus ginklus, tačiau pasilieka sau patį brangiausią—kastuvėlį, kuriuo jis atranda vandens, apsikasa nuo vėtrų ar paklydusių kulkų ir paskutinu atveju gina savo gyvybę. Mūsų tautinė knyga tegul pasiliktų mums pagaliau tuo kareivišku kastuvėliu, kurio pagalba atsigintumėm nuo troškulio ir netikėto užpuolimo ar išsikastumėm laikiną apkasą, galbūt, amžiną guolį svetimoje žemėje. Ateities praeivis tikrai sustos prie mūsų kapo ir iš tos knygos išskaitys paslaptį, kad buvome lietuviai — kareiviai didvyriškai žuvusios karalių tautos. Jis nusiims kepurę. Taip maždaug dabar knygelės pačios byla lietuvinkump.

PILNĖJANTIS MĖNUO

RABINDRANATH TAGORE

Išvertė Juozas Tininis

PASKUTINIS PREKIAVIMAS

"Ateikite ir samdykite mane", šaukiau, vaikštinėdamas rytą akmenimis grįstu keliu.

Su kardu rankoje važiavo karalius savo karietoje.

Jis nutvėrė mane už rankos ir tarė: "Aš noriu samdyti tave už savo galią."

Bet jo galia buvo lygi nuliui, ir jis nuvažiavo savo karietoje.

Vidurdienio kaitroje stovėjo namai uždarytomis durimis.

Aš žingsniavau kreiva gatvele.

Senas žmogus išėjo su maišu aukso.

Jis pagalvojo ir tarė: "Aš noriu samdyti tave už savo pinigus."

Jis svarstinėjo po vieną savo monetas, bet aš pasišalinau.

Buvo vakaras. Sodo žalitvorė skendo žieduose.

Daili mergina išėjo ir tarė: "Aš noriu samdyti tave už savo šypsnį."

Jos šypsnis nublanko ir virto ašaromis, ir ji grįžo viena į tamsą.

Smėlis žvilgėjo nuo saulės, ir jūros bangos atkakliai lūžo.

Vaikas sėdėjo, žaizdamas kriauklėmis.

Jis pakėlė galvą ir, tarsi mane pažindamas, tarė: "Aš samdau tave už nieką."

Nuo to laiko šis prekiavimas, užsibaigęs vaiko žaidime, padarė mane laisvą žmogų.

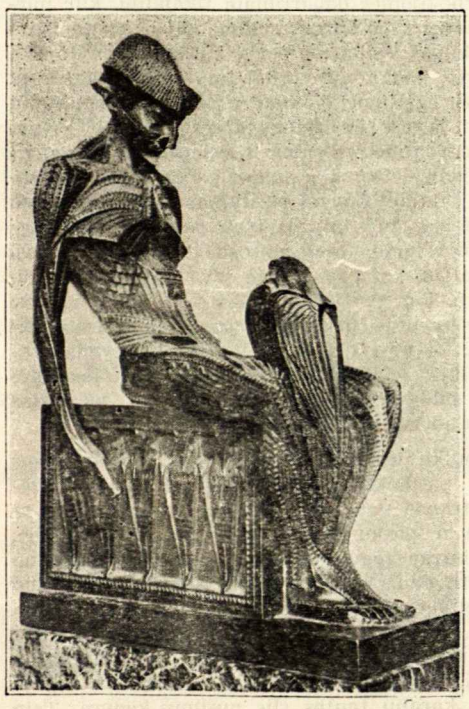

P. RIMŠA: BURTININKAS

MANO DAINA

Ši mano daina, mielas vaike, apkabins tave savo melodija, kaip švelnios mylimojo rankos.

Ši mano daina palytės tavo kaktą nelyginant palaiminimo pabučiavimas.

Kai tu būsi vienas, ji laikysis prie tavo šono ir šnabždės tau į ausį; kai tu būsi minioje, ji plačiai atitvers tave nuo jos.

Mano daina bus kaip pora sparnų tavo svajonėms; ji nuneš tavo širdį į nežinomybės krantą.

Ji bus kaip ištikima žvaigždė aukštybėse, kai tamsi naktis stovi ant tavo kelio.

Mano daina slypės tavo akių lėliukėse ir privers tavo žvilgsnį įsiskverbti į daiktų gelmes.

O kai mano balsas nutils mirtyje, mano daina kalbės tavo gyvoje širdyje.

VAIKAS ANGELAS

Jie šaukia ir kovoja, abejoja ir nusivilia! Jie nežino galo savo rietenoms.

Tegu tavo gyvenimas, mano vaike, pasirodo jų tarpe kaip šviesos suliepsnojimas, neplazdenantis ir tyras, ir tegu savo džiaugsmu juos nutildo.

Jie yra žiaurūs savo godume ir savo pavyde; jų žodžiai yra kaip paslėpti peiliai, trokštą kraujo.

Eik ir stok tarp rūsčių jų širdžių, mano vaike, ir tegu tavo meilingi žvilgsniai nusileidžia ant jų kaip atlaidi vakaro ramybė ant dienos vaidų.

Tegu jie žiūri į tavo veidą, mano vaike, ir tokiu būdu pažįsta visų daiktų prasmę; tegu jie myli tave ir tokiu būdu myli vienas antrą.

Ateik ir užimk sostą beribės prieglobsty. Saulei tekant, atverk ir pakelk savo širdį, kaip žydinčią gėlę, o saulei leidžiantis, nulenk savo galvą ir tyloje užbaik dienos garbinimą.

DOVANA

Aš noriu tau kai ką duoti, mano vaike, nes mes esame pasroviui nešamos pasaulio upės.

Mūsų gyvenimai bus išskirti, ir mūsų meilė užmiršta.

Bet aš nesu toks kvailas, kad tikėčiau galįs nupirkti tavo širdį už savo dovanas.

Tavo gyvenimas yra jaunas, tavo kelias ilgas, ir tu vienu gurkšniu išgeri meilę, kuria mes tave apdovanoja-

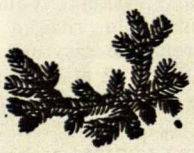

Vienų vienas žodis būt tavę apgynęs,
Bet varge jo vieno tu pasigedai,—
Nors visi žadėjom mirti už tėvynę,
Liko netesėti pažadai.
(Iš J. Aisčio poezijos)

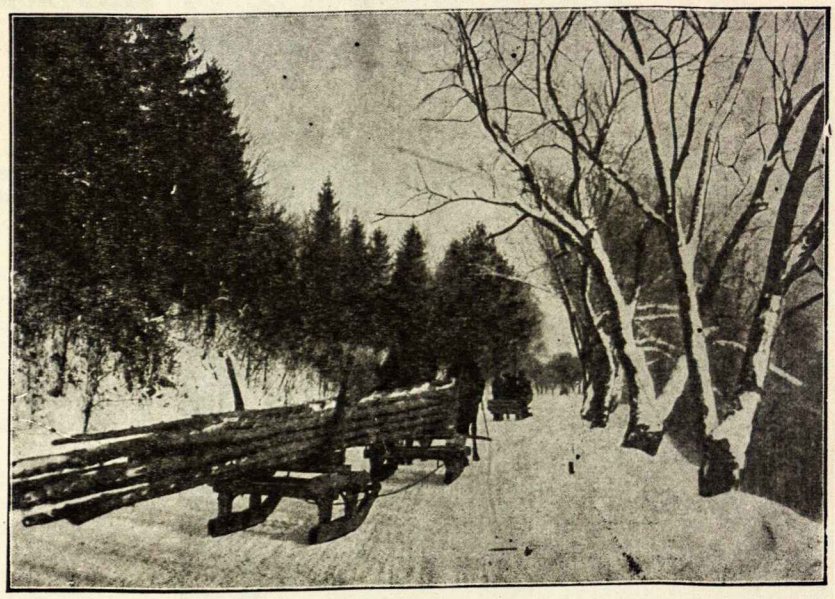

ŽIEMOS KELIU LIETUVOJE

DEŠROS IŠ MEDŽIO

Z. PRŪSAS

Mediena laikoma universaliausia žaliava.

Prieš šimtą metų mediena tarnavo žmonėms jų namų, laivų statybai, padirbimui dėžių, baldų, virtuvės reikmenų, na, o svarbiausia — kurui. Bet palengva medį pradėjo išstumt kitos medžiagos: plytos — namų, geležis — laivų statyboj, o anglis išstūmė kaip kurą. O tam jau buvo atėjęs laikas, nes miškai jau buvo gerokai praretėję.

Bet dabar atėjo chemikai ir pradėjo čiupinėti medį. Ir ne tik čiupinėti — pradėjo jį viirnti, kepinti. Jie pakeitė medieną iš pagrindų. Galingomis mašinomis susmulkindavo medžio gabalus — lyg piuvenomis paversdavo. Tada dideliuose katiluose apipildavo sieros rūkštimi. Iš medienos vidujinės struktūros atsiskirdavo klijų pavidale ligninas, kuris iki tol rišo medžio pluoštus ir priduodavo medžiui stipriumo. Dabar mediena suirdavo į pluoštinę masę. Ją pavadino celiulioze. Tai stebėtina medžiaga, nes iš jos chemikai pagamino šimtus stebuklingų dalykų.

Pirmiausiai — popierį, sniego baltumo laiškams popieris ir visos kitos popierių rūšys kaip celiuliozės produktai. Pirmą kartą popieris buvo pagamintas 1846 metais. Išradimas buvo padarytas kaip tik laiku—kada laikraštinio popierio pareikalavimas visuose kraštuose labai padidėjo. Mat, anksčiau popieris buvo gaminamas iš skudurų. Bet dabar tiek skudurų visas pasaulis negalėtų sunešti, kiek viena neperdidžiausia valstybė — sakysim, kaip Lietuva — suvartoja.

Dar vienas žingsnis į chemijos stebūklų pasaulį — ir štai padaromas dar vienas išradimas: chemikai skiedė celiuliozę su įvairiausiomis rūkštimis ir gavo drebučių pavidalo skystimą. Tą spaudė per sietą su labai mažomis skylutėmis. O tas sietas — tai setbūklas pats savyje. Platinos plokštelėje, nedidesnėj kaip maža lekštė, išgręžtos 2000 išraugytų skylučių, nedidesnių kaip 1/100 milimetro diametro. Per šias skylutes spausdavo tuos drebučius, ir iš jų išeidavo labai ploni siuliukai, kurie tuoj pat patekdavo į naujų rūkščių indą. Čia jie virsdavo jau į patvarius siūlus, tokius pat plonus, ir puikius, kaip šilkiniai. Tarp kitko, ir šilkaverpiai siūlus gamina tokiu pat principu: jie taip pat per labai mažas skylutes spaudžia verpalų sultes, kurios, susisiekusios su oru, virsta siūlu. Taigi, chemikai iš medžio pagamino ir šilką — tą patį, kurį merginos vartoja suknelėms, kojinėms.

Iš vieno kubinio metro (kitaip vadinama kietmetriu) medienos vidutiniškai pagaminama:

150 kg. celiuliozės arba
140 kg. popierio — 2400 rašymui sąsiuvinių arba
120 kg. dirbtinio šilko — 2000 kojinių arba 300 suknelių.

Chemikai sugebėjo medį padaryt ir permatomu. Jei šeimininkė nori uždaryt aklinai uogienės puodą, ji už kelis centus nuperka celofano lakštą. Su juo indas galima taip sandariai uždaryt, kad ir oras nepraeina. Celofanas yra pagamintas iš tų pačių celiuliozės drebučių, kaip ir šilkas. Tik juos spaudžia ne per skylutes, bet per labai siaurą plyšį. Išėjęs platus kaspinas iškočiojamas su specialiais volais ir tuoj pat įmerkiama į rūkštis. Per 50 volų ir 10 įvairių indų su rūkštimis turi tas kaspinas pereit, iki įgauna tas gerąsias savybes. Kitos mašinos taip padarytos, kad išleidžia ne kaspinus, bet dirbtinas žarnas, į kurias dedamos dešros. Gaila, pagalvosit, kad ir pačią mėsą iš medžio negalima pagaminti. Bet ir toks stebūklas galimas — dešros iš medžio. Chemikai, veikdami celiuliozę su įvairiomis rūkštimis, kaitindami ir presuodami, pagamino medinį cukrų. Jis nėra tinkamas žmonių mitybai, bet karvėms — labai koncentruotas pašaras. Kadangi raguočiai ir kiaulės nuo to cukraus išauga ir nutunka— taigi, dar su gyvulių pilvo pagalba iš medžio pagaminamos ir dešros.

Iš medienos cukraus tik vienas žingsnis, ir pagaminamas etilo alkoholis, kurį pagal ūpą galima vartot išsigėrimui arba degamasis spiritas. Jį nereikia supainiot su metilo alkoholiu, kurį irgi iš medžio gamina, tik kitu keliu. Mat, išsigėrus etilo alkoholio ant rytojaus gali viską gerai matyt (tik kartais galvą skauda); gi išgėręs metilo alkoholio, būk tikras, kad ant rytojaus nieko nebematysi — jei, žinoma, per naktį nenumirsi.

Naujausiais laikais chemikai ir technikai dar naujų dalykų pagamino. Jie įmirko medieną sakuose ir kaitindami taip ją pakeičia, kad jį sumažina iki trečdalio ir pasidaro lanksti ir tvirta, kaip plienas. "Compreg" — vadinasi nauja medžiaga. Panašus produktas Amerikoje yra "staypak". Kad jį pagamintų, taip stipriai spaudžia medį, kad iš tarpcelių išeina oras. Mediena pasidaro tvirta, kaip plienas, ir iš jos daro krumpliaračius, mašinų dalis. Pilnai pakeičia plieną, tik tuo patogesnė, kad žymiai lengvesnė.

Medis — svarbiausias mūsų krašto turtas. Apie ketvirtadalį mūsų eksporto (vertės atžvilgiu) sudarė medis ir jo produktai. Medis—svarbiausia mūsų statybinė medžiaga ir kuro šaltinis. Todėl galima suprasti, kokią baisią žalą Lietuvai daro rusai, masiniai naikindami mūsų miškus. Argi galima įsivaizduoti Lietuvą be jos papuošalo — grių!?

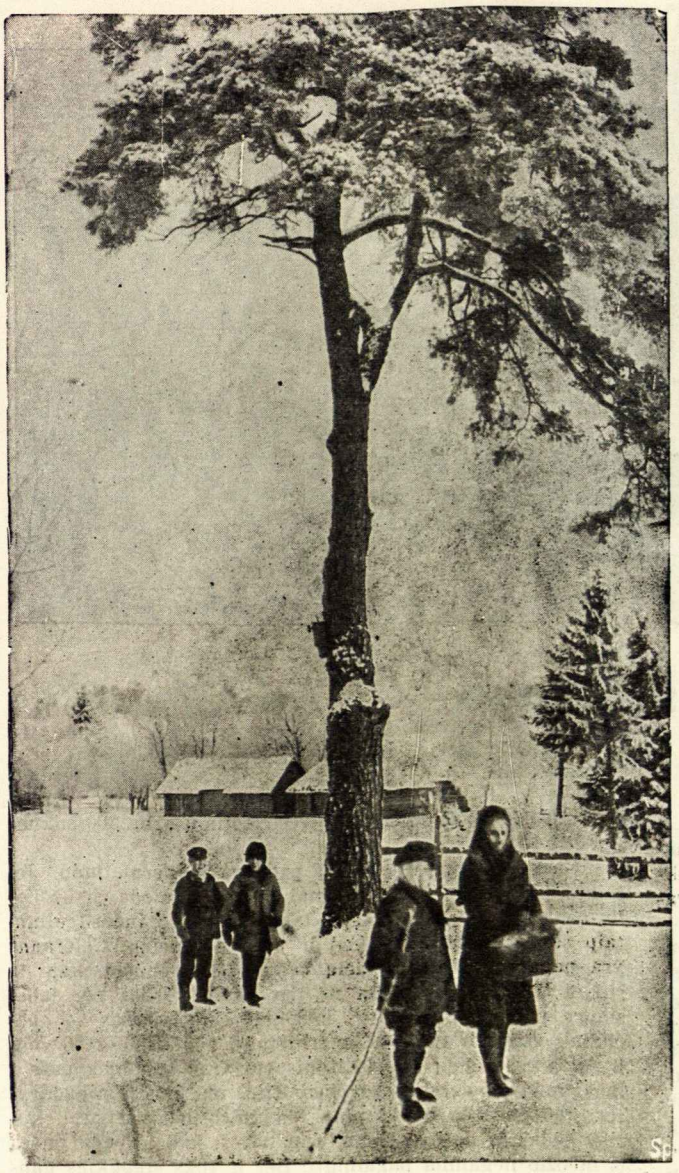

ŠARMOTĄ GRUODŽIO RYTĄ Į MOKYKLĄ.
TAI BUVO DAR LAISVOJ LIETUVOJ...

Paulius Stelingis

KŪDIKIO DIENŲ ATMINIMUI

O dienos kūdikystės gražios,
O dienos, likusios toli!
Ak Viešpatie, juk tai miražas,
Juk tai tik vizija šviesi.

Ir, rodos, matai vėl tąsias pievas
Maži kur gaudėm drugelius.
O Dieve mano, mano Dieve!
Kas sugrąžins jau tuos laikus...

Pradingo pasakos ir pilys
Su karalaitėmis gražiom.
Ir upės nuplaukė už šimto mylių —
Ir mes kartu, kartu su jom.

Ir nežinai, ar tie pavasariai
Dr sužydės slyvomis kada.
Ir nežinai, ko rieda ašaros,
Ko verkia motina sena...

VAIKO CHARAKTERISTIKA

Ar žinai, ką reiškia būti vaiku? Tai reiškia būti kažkuo labai skirtingu nuo šių dienų vyro.

Tai reiškia turėti dvasią, tebesruvenančią krikšto vandeniu; tai reiškia tikėti meile, tikėti meilingumu, tikėti tikėjimu. Tai reiškia būti tokiu mažu, kad elfai gali pasiekti pašnabždėti tau į ausį. Tai reiškia molūgus paversti karietomis, peles — arkliais, kas žema — aukštu, nieką — viskuo, nes kiekvienas vaikas savo sieloje turi krikštmotę feją.

Tai reiškia gyventi riešuto lukste ir laikyti save begalinių erdvių karaliumi.

Tai reiškia
Matyti pasaulį grūdely smilties
Ir dangų — žiedely laukinės gėlės;
Turėti begalybę savo rankos delne
Ir amžinybę — valandoje.

E. Thompson

EGIPTIETIS POMIRTINIAME TEISME

Aš reiškiu tau pagarbą, didysis Dieve! Aš atėjau, kad galėčiau išgirsti tavo geradariškumą. Aš nugalėjau nuodėmę dėl tavęs. Aš nenusidėjau prieš žmones. Aš neengiau savo giminių. Aš nepažinau nevertingų tautiečių. Aš nedariau blogo. Aš neatėmiau klasta nuosavybės iš priespaudoje esančio žmogaus. Aš nedariau dalykų, kuriais dievai bodisi. Aš nežeminau savo šeimininko tarno. Aš nebuvau kam nors kančios priežastimi. Aš niekam neleidau badauti. Aš nieko nepravirkdžiau. Aš neplėšiau šventovių. Aš neatėmiau nuo vaiko. Aš neužgrobiau lauko. Aš nepridėjau svorio į svarstyklių lėkštes. Aš neatėmiau pieno nuo kūdikių burnos. Aš nevijau galvijų iš ganyklų. Aš negaudžiau žuvies su tos pačios rūšies žuvimi. Aš esu švarus. Aš esu tyras.

(Iš Egipto **"Mirusiųjų Knygos"**).

ATSISVEIKINIMAS

Sudie, mano mielas kūdiki, mano brangus vyre, mano ištikimas tarne ir mano gerieji draugai; sudie, saule, kurios žėrį spinduliai liejo giedrumą į mano sielą ir šaukė ją į dangų; sudie, vieniši laukai, kurių vaizdas dažnai man sukėlė švelnius jausmus; sudie, kaimiečiai, kurie laiminote mano pasirodymą, kai aš jus lankiau ligoje, lengvindama jūsų triūsą ir mažindama skurdą; sudie ramūs kampeliai, kuriuose aš praturtinau savo dvasią dorinėmis tiesomis, o tyliuose apmąstymuose išmokau valdyti savo aistras ir niekinti pasaulio tuštybę.

(Iš ponios Roland laiško, rašyto Prancūzų Revoliucijos metu, kai ji sėdėjo kalėjime ir laukė mirties įvykdymo.)

Rabindranath Tagore

PAMESTA

Vakar, kažkur tarp saulėtekio ir saulėlydžio pamesta dvi auksinės valandos; kiekviena iš jų buvo išsagstyta po šešiasdešimt daimantinių minučių. Jokių radybų nesiūloma, nes jos yra dingusios amžinai.

Horace Mann

ANGLAS APIE AMERIKOS MOKYKLAS

B. S.

Anglų jaunuolis Robert Robinson, priklausąs sporto komandai Oxford University Players, 7 savaites praleidęs su kitais savo draugais studentais Amerikoj, šalia sporto rinko dar kitokius įspūdžius iš šio krašto, kuriuos grįžęs aprašė studentų žurnale Isis. Jo nuomonė, žinoma, perdėta, bet kiekvienu atveju įdomi. Jis rašo: "Daugumas amerikiečių, kuriuos aš sutikau bendraudamas, pasirodė vaikiški, apsirūpinę maža kuo daugiau negu tam tikru skaičium asmeninių ir tautinių prietarų, linkę grupuoti visus daiktus — automobilius lygiai ir tautas — pagal savo nejaukų mišinį iš emocijų ir ekonomikos. Aš radau, kad jie linkę vengti standartų paremtų protu. Jie atrodė nelabai tvirti ir mąstyme, manau, daugiausia dėl stokos praktikos.

Nebuvo nė ženklo tenai nors mažiausio vientisinės kultūros embriono: kai aš bandydavau tvirtinti, kad mokslas ir pamėgimas turėtų būti ieškomi dėl savo išvidinio vertingumo, o ne kaip priemonė įgyti auksui, visuomenės pagarbai arba skalbiamoms mašinoms, paprastai būdavo reaguojama nustebimu, atmieštu su pasigailėjimu. Todėl mokslas yra ekonomiškas ir siekiąs patogumo: kiekvienas studentas paima keturis ar penkis dalykus, tokius kaip alaus varymas, nekilnojamas turtas, kūrybinis rašymas... ir meškeriojimas. Šitoks mišinys pavadinamas "laisvu mokslu", tuo pasakant, kad studentui leidžiama nieko nežinoti apie keturius dalykus, vietoj kad žinojus šį tą apie vieną. Akcentuojamas perdavimas ekonomiškai naudingų žinių (juk tai sveika Markso doktrina!), o ne proto kaip mąstančio vieneto išvystymas. Todėl Amerikos studentas linkęs į tvirtinimus, kurie yra dogmatiški ir neoriginalūs: jis turi įsišakojusį ir beveik viduramžišką pasitikėjimą autoritetu...

Tą visuotinį susirūpinimą trivialiais dalykais — turiu galvoj Coca Cola, skalbimo mašinas... laxativus ir basebolą, aš supratau kaip amerikiečių mėginimą užsidaryti nuo didesnės tikrovės. Kai yra dėmesiui nukreipti daug mažų niekelių, svarbesni reikalai vargiai tau rūpės, ir gyvenimas bus nors mažiau patenkinimas, bet daug patogesnis...

Fizinis gyvenimas vyksta didesniu mastu negu Anglijoj — nuotoliai didesni, automobiliai greitesni, o žmonės New Yorke jau gyvi ketvirtą ryto. Šitas sudaro iliuziją didesnio tautinio gyvybingumo. Bet tai yra tik iliuzija..." Baigdamas jis labai išgiria amerikiečių vaišingumą.

Šį anglo vertinimą, net ten kur jis kalba apie studentus, randame gerokai perdėtą, tačiau tiesos grūdelis jame yra. Mat, šio krašto mokykliniame gyvenime yra reiškinių, kurie reikalauja mūsų akis laikyti atdaras. Čia praktikuojama tam tikrą skaičių High School mokinių ir studentų kasmet išsiųsti į Angliją ir kitus Europos kraštus, su jais apsikeičiant ir gaunant iš jų atitinkamus moksleivius ir studentus. Taip kai kurie iš tokių grįžusių atgal High School moksleivių pareiškė gana įdomių savo įspūdžių. Vienam iš jų Anglija labai nepatikusi, nes Anglijoj mokiniai eina į mokyklas mokytis, o šiam krašte esą įprasta, kad į mokyklas einama "to mix up socially", pagražinant — socialiai pabendrauti, o tikrumoj paieškoti įvairių pramogų. Šitos nuomonės niekur neišsiginama, kad taip ne tik yra, bet ir turi būti, atrodo galvoja ir daug daugiau kas negu tik mokslinis jaunimas. Tas pats moksleivis toliau piktinasi, kad Anglijoj į mergaites leidžiama tik pažiūrėti, o apie dates (pasimatymus) nė nekalbėk, tuo tarpu kai čia pilniausia laisvė. (Pagal N. Y. Times Sept. 1950). Ir bendrai sutinkama, kad auklėjimu šio krašto High School neužsiima, priešingai negu anglų ir bet kurio kito Europos krašto vidurinės mokyklos. Atvirkščiai, kartais ta mokykla turi tiesiog neigiamos įtakos. Mokytojams dažnai nerodoma jokios pagarbos, o kai kurie iš jų jos ir nemoka įsigyti. Viena High School mokytoja, visai jauna panelė, dažnai pasakojasi mokiniams apie savo boy friend, apie pasimatymus su juo ir panašius gana intymius dalykus. Arba, pavyzdžiui, pamokos pasikalbėjimų tema pasirenkama tokia: Ko jūs laukiate iš date? (What do you expect of a date?) Mokslo lygis yra pakankamai geras, tačiau darbščių mokinių neperdaug. Juk gerai suprantame — kas gi yra mokymas be auklėjimo? Baisiai didelis jaunimo nusikaltimų skaičius, kuris čia sudaro didelę problemą, darosi labiau suprantamas. Yra žinoma, kad pav. ištisos High School klasės kai kur yra dalyvavę įvairiuose nusikaltimuose, pav. Illinois state ir kitur (pagal See, Oct. 1950). Juk ir kasmetiniai mokyklų graduation balls daugely atvejų labai tolimai nuo europietiškos Abituriententag romantikos, nes pirmoj eilėj pasižymi besaikiu ir nevaldomu jaunimo lakimu ir kitkuo.

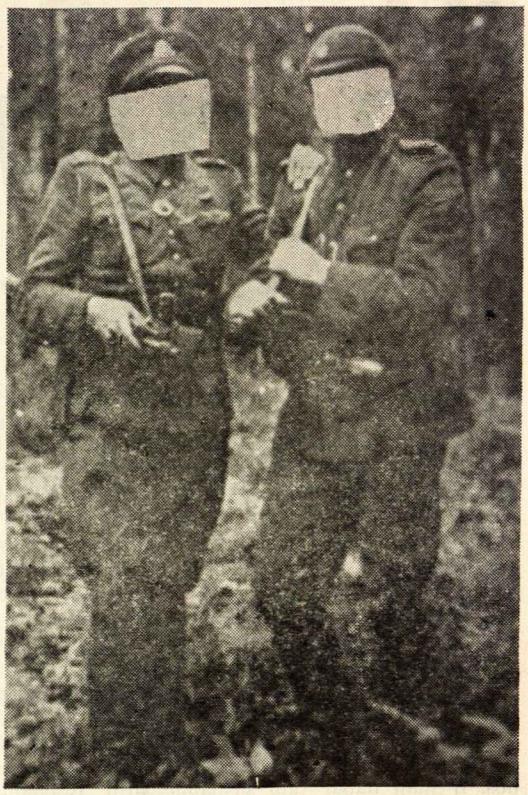

JIE LIKO TĖVYNĖS SARGYBOJE

Konfesinėse katalikų institucijose, žinoma, yra kitaip. Net aukštojo mokslo įstaigos — kolegijos, universitetai, stengiasi atpildyti auklėjimo spragas iš aukštesniosios mokyklos. Pagal mūsų įpročius, šitos pastangos atrodo kiek ne vietoj ir pavėluotos, ir į tokias mokyklas paekusiam studentui iš Europos yra kiek sunkumų priprasti. Europoj žinomos akademinės laisvės čia nerasi, ir mokymas ir gyvenimas vyksta kartais juokingai smulkmeniškoj drausmėj, kuri jau kartą vidurinėj mokykloj auklėtam, o dabar jau suaugusiam žmogui yra nelengva ir nereikalinga. Iš kitos pusės, kartais ir čia skatinami veiksmai, kurie pagal mūsų supratimą ir šiaip pakankamai bujoja. Čia, žinoma, kaltos kai kurios Amerikos katalikų gyvenimo ir veikimo tradicijos. Pav., amerikietis bodisi ilgomis kalbomis, paskaitomis ir diskusijomis, kurios praktikuojamos mūsų katalikų organizacijų susirinkimuose. O ne tik man, bet ir gerai vietos gyvenimą pažįstantiems, susidarė įspūdis, kad čia ir lietuviško jaunimo organizacijų veikimas pagrindiniai susideda iš vad. socialling ar socials, kur daugiausia tik geriama ir šokama. Tai galėtų patvirtinti dugelis. Gal tai todėl, kad čia permažai vertinamas pareigos supratimas, o daugiau malonumų ir naudos ieškojimas, kas atsiliepia ir į katalikų gyvenimą.

Mūsų JAUNIESIEMS

VIENĄ VASARĄ

J. KONČIUS

Tai buvo mano paskutinė diena mokykloje. Pavasariu kvepėjo dirvonai, ir klykavo pempės, kada sesuo mane atvedė pirmą sykį mokyklon. Šiandien lygiai toks pat raibuliuojantis pavasaris už lango, kai po ketverių darbo metų, paėmęs pažymėjimą, paskutinį sykį peržengsiu mokyklos slenkstį.

Mes sėdėjome tylūs, susimąstę, kai panelė mokytoja motiniškai mus ragino neatsižadėti mokyklos suolo, bet siekti mokslo, kuris atvers akis ir protą į visa kas gražu šioj žemėj. Jos žvilgsnis šokinėjo nuo vieno ant kito, gal būt, ji norėjo savo pasąmonėje įspaust kiekvieno gyvą paveikslą.

Paskutinį kartą sukalbėję maldą, su pažymėjimais rankose skirstėmės pro duris. Ji išlydėjo mus į kiemą ir atsisveikindama su kiekvienu prašė neužmiršt savo pikčiurnos mokytojos. Stebėjau jos akis: tokios geros ir liūdnos, ir man dabar taip suspaudė širdį. Bijodamas draugams parodyt ašaras akyse, nuskubėjau takučiu namų link, palikdamas dar mokyklos kieme susispietusį visą būrį. Tik kai jau buvau tolokai nuo mokyklos, nerūpestingai išsitiesiau po kreivašake pušimi, po kuria nesykį pavasariais grįždamas namo sustodavau paklausyt Akmenos atskardžiuose paukščių čiulbėjimo ir nusekusios upės srovenimo. Tolumoj, kur Akmena, tekėdama lygia lanka, daro statų užsisukimą aplink Vaičių piliakalnį. Jos vaga įsirėžus giliai į kalno šlaitus, kur pavasario metu veržDamasis vanduo nuplauna po gerą gabalą šlaito su žemyn nulinkusiais karklais. Ten palikau mokyklą, paskendusią žalių klevų pavėsyje, ir tuo taku jau niekad nebegrįšiu. Mano rankose pažymėjimas, kurį parnešęs paduosiu motinai. Ji bus laiminga, kad jos sūnus užbaigė mokyklą ir nebereikės daugiau taupyt knygoms, o ryt atvažiuos senis Stepulis ir išsiveš piemenį, nes jau pati darbymetė, o gyvulių nėra kas prižiūri. Šį rytą eidamas pro Najulio miškelį sutikau ateinančią Alutę, ji dėvėjo naujus drabužėlius, tai dovana už egzaminų išlaikymą. Ji pasigyrė, jog rudenį važiuosianti gimnazijon. Po to žvilgterėjo į mane ir paklausė:

— O tu?

Aš pyktelėjau ir su pagieža atsakiau:

— Mokslas baltarankiams, aš sulygau pas Stepulį už piemenį...

Tačiau mano širdelėje liko kartėlis. Ji eis toliau į mokslą ir pamirš bernioką, kuris pavasariais sukdavo iš alksnio jai švilpynes, žiemom, didžiosios pertraukos metu, tempdavo jos rogutes į Vaičių piliakalnį, o paskui, vėjui švilpiant pro ausis, skriedavo abu klegėdami nuo kalno.

Mano mintys bėgo viena per kitą, kaip debesėliai aukštai horizonte. Kai pakilau eiti, jau saulutė visiškai krypo į vakarus. Išsitraukęs peiliuką, išpioviau ant pušies kamieno dvi raides K. A. (Kaziukas-Aldutė). Telieka paskutiniam prisiminimui.

* * *

Ši vasara buvo ne tokia, kaip daugelis mano vaikystėje praėjusių. Ištisą dieną girdėdavau urzgiančias kariuomenės mašinas, kuriuos voromis slinko tolyn į vakarus, o aukštai iškilę dulkių debesys baltai nuklojo medžių lapus ir pievas visa paplente. Vakare parginęs bandą bėgdavau ant kalvos prie plento kur praspoksodavau iki sutemų į nematytus žmones, kurie slinko apsikrovę įvairia manta, ant kupros jie turėjo didelį maišą, ir ant pečių kabojo šautuvas su ilgu smailiu virš galvos kyšančiu durtuvu. Jie skendo dulkėse, nes jau keletą dienų kaip buvo neliję, o pravažiuojančios mašinos kėlė nesibaigiančius dulkių debesis.

Vieną vakarą, man taip bežiopsant, visas raitelių bū-

ATSISUKĘS PERMEČIAU AKIMIS PIEVĄ...

rys pasuko į šalia esančią Stepulio pievą ir garsiai glergėdami nesuprantama kalba ėmė nulipinėti nuo arklių. Daiktus jie sumetė į vieną krūvą, o arkliai godžiai jau skuto prižėlusią pievą. Oš krūptelėjau ir norėjau bėgti pasakyti, kad išvestų arklius iš pievos, bet pagalvojau jog jie nesupras, tada apsisukau ir buvau bebėgąs namo pranešti kas atsitiko, bet čia pat šalimais išvydau ir senį Stepulį kuris, pamatęs savo pievoje arklius, atskubėjo.

— Matai, dėde, — ranka parodžiau kareivių link, kurie berezentiniais kibirais nešė iš upelio vandenį ir girdė arklius. O kiti jau buvo susikūrę ugnį ir, balalaikai pritariant, mėgino dainuoti.

— O kągi, kągi, vaikeli, aš jiems padarysiu..., — nebaigęs sakyti paskutinių žodžių jis nuleido galvą.

— Eime, Kaziuk, namo, tegu.... jie nesiklausė sutikimo ateidami į Lietuvą, tai kas jiems mano pieva. Jis dar labiau sulinkę takeliu skubėjo namų link, o aš sekiau paskui.

Atsisukęs permečiau akimis pievą, ten buvo daugybė tamsių šešėlių, girdėjau arklių prunkštimą, o apie ugnies laužą sėdėjo būrys kareivių ir triukšmingai dainavo.

*
* *

Stepulio pieva taip ir neatžėlė. Kas liko iš po anos nakties, nuganiau karvėmis. Kareivių voros taip pat nesibaigė. Pravažiuodavo kolonos nuo Kauno, kitos grįždavo preišinga kryptimi, o kaikada su didžiausiu triukšmu nuriedėdavo tankai, žemė linkdavo po kojų, kai būdavau arti, tik prieš porą metų užbaigtas plentas jau buvo tankų vikšrais išartas — duobėtas.

Tą dieną karves parginiau pokaičio anksčiau negu paprastai ir, pakuždėjęs senajai Elžbietai kad einu aplankyti panelės mokytojos, takučiu nustriksenau Labardžių link.

Laukuose buvo tylu, pats vidudienis. Kai priartėjau prie mokyklos, keistas neramumas užgulė mano širdį. Mintys ėmė pintis ir jau buvau begalvojąs grįžti atgal, kai visai netiktėai, ties tako užsisukimu akis į akį susitikau mokyklos savininką Ruzgį. Jis stabtelėjo ir, lyg norėdamas prisiminti, peržvelgė nuo galvos iki kojų.

— Aš norėjau pas panelę mokytoją...

Jis tylėjo. Paėmė mane už rankos ir per kiemą nusivedė klasės link. Tyldėmas įvedė klasėn ir ranka parodė:

— Štai...

Aš dar nieko nesupratau. Knygynėlio durys išplėstos ir aplink pridraskyta popierių. Ties krosnimi gulėjo perplėštas Lietuvos žemėlapis. Dairiausi aplink, tarsi priblokštas ir niekaip negalėjau sumegzt atsakymo, ką visa tai galėtų reikšti. Tada jis uždėjo ranką ant peties ir pasakė:

— Išvežė... praėjusią naktį atūžė kareivių prisėdusi mašina, keli apstojo mūsų namą, neleisdami išeiti, o kiti sugriuvo į mokyklą. Nieko nežinau, ką jie ten darė, tik, kai išbuvę apie valandą išgriuvo laukan, mačiau kaip išsivarė panelę mokytoją, įsodino ją į mašiną ir vėl, visi susėdę, nuvažiavo plento link. O dabar matai tą patį, ką aš įėjęs po jų išvažiavimo radau... Taip, Kaziuk, nebeturime panelės ir Kralikauskų šeimą girdėjau išvežė...

— Ir Aldutę..., — nebesusivaldydamas surikau.

— Taip, Kaziuk, visą šeimą, — ir, matydamas mano susijaudinimą, paėmė už rankos, o aš bejėgiai išsekiau į kiemą. Aš visiškai nesiorientavau dar apie tai, kas buvo įvykę tik vieną žinojau, kad kažkas įvyko baisaus, žiaurieji atsibastėliai išplėšė mano sielos dalį — du žmones, su kuriais buvo surištos mano gražiausios praeities dienos.

Nieko netaręs nubėgau takučiu atgal, palikdamas mokyklos kieme tebestovintį Ruzgį. Lygiai taip paskutinę mokslo dieną palikau panelę mokytoją; Ruzgys paliko stovėti vienas, kaip paukštis prie išdraskyto lizdo.

50 metų Nobelio premijoms

ANTANAS SUŽIEDĖLIS

Per penkiasdešimt savo egzistavimo metų Nobelio premijos įgijo plataus tarptautinio garso. Kiekvienas iš mūsų puikiai žino, kad tokią premiją gauti yra didelė garbė ir retas atžymėjimas. Panagrinėsime jų kilmę ir raidą.

Alfredas Bernardas Nobelis, šių premijų fondo įsteigėjas, gimė 1833 m. Švedijoj. Mokėsi ir studijavo Rusijoj, Vokietijoj ir Amerikoj, cheminę inžineriją. 1862 m. Švedijoj pirmą kartą pradėjo masinę nitroglicerino gamybą, tačiau po poros metų susprogo jo gamyba ir žuvo brolis Oskaras. Jis vistiek tęsė savo bandymus toliau ir 1866 m. išrado dinamitą; tai jį ir išgarsino. Vėliau padarė visą eilę mažesnių išradimų. Vien Anglijoj užpatentuota daugiau kaip šimtas išradimų.

Nobelis buvo ne tik gabus chemikas, bet mokėjo eilę kalbų — švedų, anglų, vokiečių, rusų, prancūzų, buvo puikus verslininkas. Jis kartu su savo broliais prekiavo nafta iš Baku. Tai jam sukrovė turtus, kuriuos mirdamas (1896 m.) ir paskyrė premijoms.

Testamente paliko viso labo 9.200000 dol. sumą, iš kurios procentų pagal jo valią kiekvienais metais (pradedant 1900) skiriamos penkios premijos: už išradimus chemijos ir fizikos srityse (skiria savo nuožiūra Švedijos Mokslų Akademija), už išradimus ir nuopelnus žmonijai medicinos moksle (skiria Caroline Medicinos Institutas Stockholme), už geriausią idealistinės minties literatūros veikalą (skiria Švedų Literatūros Akademija) ir už ypatingas pastangas pasaulio taikai sukurti ir išlaikyti (premiją nustato penkių asmenų komisija, išrinkta Norvegijos parlamento). Skiriant premijas, visiškai neturi būti atsižvelgta rasės, tautos, tikėjimo. Taip pat palikta teisė padalinti tą pačią premiją keliems asmenims arba visai tais metais neskirti, jei nerandama tinkamo kandidato. Dažniausiai sulaikyta iki šiol būdavo taikos premija, o iš tų metų sumos pastatytos įvairios institucijos. Kandidatus paprastai siūlo universitetai, taip pat turi teisę siūlyti ir tie, kure premiją jau gavę, nes antru kartu negauna. Išimtis buvo padaryta Mary Cur'e, kuri 1903 m. laimėjo fizikos premiją už radiacijos reiškinių tyrimus, o 1911 m. chemijos — už radijumo atradimą. Tarptautinis Raudonasis Kryžius taip pat pagerbtas du kartu — taikos premija.

Premiją gavęs asmuo pakviečiamas Stockholman arba Oslo (taikos), apdovanojamas aukso medaliu ir pinigine premija. Ta proga turi padaryti pranešimą-paskaitą iš savo sirties. Buvo trys atvejai, kada išrinktasis premijos atsisakė: chemijos laureatai Richard Kuhn (1938) ir A. Butenandt (1939), ir medicinos laureatas prontozilio išradėjas Domagk (1939) — visi vokiečiai. Juos Hitleris privertė atsisakyti tos garbės. Mat, "fuereris" supyko už 1935 m. taikos premiją, kuri buvo paskirta pacifistui rašytojui Karl von Ossietsky — vokiečiui.

Iš paskirtų premijų matosi, kad fizikoj pirmauja anglai — dvylika prieš devynis amerikiečius: chemijoj — vokiečiai su aštuoniolika premijų, antrieji anglai — 7 premijos. Medicinoj pirmąją vietą dalinasi vokiečiai su amerikiečiais — po devynias, o taikingiausi amerikiečiai — 10 premijų, anglai ir prancūzai po septynias. Prancūzai geriausi rašytojai — 8 premijos. Daugiausia laureatų buvo vokiečių — 45 premijos, toliau anglų ir amerikiečių —po 37, prancūzų — 28, kitų tautybių po mažiau. Ne vien europiečiai apdovanojami — išrinktųjų yra iš viso pasaulio: Čilės, Japonijos, Indijos ir t.t. Vienu žodžiu įvairu, kaip kad ir Nobelis norėjo. Net ir literatūroj įvairu — iš 42 iki šiol paskirtų literatūros premijų, 23 atiteko romanistams, 9 poetams, 7 dramaturgams, 2 filosofams ir viena istorikui.

LIETUVOS NACIONALINĖ M. MAŽVIDO BIBLIOTEKA

KALĖDŲ NAKTĮ

Kur dingot jūs

Jau kelis kartus perskaičiau paskutinį numerį, bet vis dar nededu į knygų lentyną, laikau pasidėjęs ant stalo, noriu ilgiau pasigrožėti viršelio rugiais, pasidžiaugti puikiomis mintimis.

Tačiau, nežiūrint šio didelio džiaugsmo, kartu ir susirūpinau ir nuliūdau. Aš pasigedau ten Jūsų, mano mielieji Moksleiviai. Pasigedau Jūsų ne todėl, kad butūmėt užmiršti straipsnių mintyse, priešingai, ten Jums skiriamas didelis dėmesys, bet nesutikau Jūsų tarp rašančiųjų. Veltui skleidžiau lapą po lapo, veltui skaičiau kiekvieną pavardę. Jūsų nesuradau, išskyrus vieną kartą sporto skyriuje. Korespondencijų ir tų vos kelios. Suradau porą studentų, o šiaip visas laikraštėlis prirašytas vyresniųjų. KUR DINGOT JŪS, mano mylimiausieji draugai MOKSLEIVIAI, KURIE KIEKVIENOJE STOVYKLOJE IR BET KURIA KITA PROGA PER VISĄ TREMTIES LAIKĄ BUVOTE SKATINAMI IR ŽADĖJOTE RAŠYTI?

Gal tariatės savo pareigą atlikę vien tuo, kad "Ateitį" skaitot ir ja gėritės? Ar pats jos pasirodymas mus neįpareigoja ateitininkiškasias idėjas nešti į gyvenimą, paversti jas savo gyvenimu? Ar neįpareigoja mus visokeriopai ją remti, ypač savo raštais. Teigdamas, kad moksleiviai turi rašyti, netvirtinu, jog vieni prirašytų visą "Ateitį", bet nors pusę, nors trečdalį.

Mes mielai skaitom ir vyresniųjų raštus ir džiaugiamės, kad seno patyrimu ir mintimis su mumis dalinasi. Bet pagalvokime, jei tik jie terašys, kas rašys moksleiviams, kurie ateis po mūsų? Nejau užmiršę lietuviškos patarlės "veršiu nebliovęs, jaučiu nebaubsi" teisingumą pradėsime teigti, kad nerašę moksleiviais rašysime studentais ar profesoriais. Tie, kurie rašo šiandien, rašė ir būdami moksleiviais. Kas nerašė moksleiviu, retas kuris tepradeda ir vėliau. Fakto teisingumą liudija, kad taip mažai terašo mūsiškė studentijos karta. Kaip kitaip tai suprasti, jei ne kad tie žmonės perėjo gimnaziją okupacijų trugdomais metais, kada neturėjo progos rašyti, nes nebuvo jaunimo laikraščių.

O gal pasakysit, kad moksleivių raštai redaktoriaus krepšy? Netiesa, jei būtų kas dėti į krepšį, būtų ir į laikraštį. Tenesijaučia laisvas nuo pareigos rašyti nei pirmokas, nei aštuntokas. Tegul nenusimena ir nepraranda drąsos, jei pirmojo rašinio neišvys laikraštyje, bet tegu laiko savo garbe ir pareiga rašyti ir antrą ir trečią, o šie tikrai jau bus įdėti. Reikia visuomet atsiminti, kad ne gabieji, o darbštieji nugalės pasaulį.

DĖDĖ JUOZAS

KŪČĮŲ VAKARĄ

A. BENDORIŪTĖ

Buvo šalta, šalta gruodžio naktis. Žemė ramiai ilsėjosi po baltučiu, minkštutėlaičiu sniego patalu... Aplink, kiek tik užmetė akis, viešpatavo tyla. Išbalęs, melancholiškas mėnulis, žemai pakibęs plačiuose dangaus skliaustuose, savo melsvoj šviesoj maudė begalius sniego plotus. Tiesus, ilgas kelias buvo pavirtęs į baltai žėrinčią sidabro juostą, pagrąžintą smulkučiais, tyriais, it ašara, ledo krištolais, kurie tviskėjo mėnesienoj. Aukso žvaigždutės puošė tamsiai mėlyną dangų. Joks vėjelis nejudino ir nekalbino medžių šakų, Kūčių vakarui naujais lengvučio sniego rūbeliais pasipuošusių. Iš apsnigtų stogų, lyg ko laukdami, ramiai rūko melsvai pilki dūmai...

Tą šaltą naktį keliavo vienišas žmogus. Jį lydėjo nepaprasta, dangiška šviesa, ir Jo basos kojos nepaliko brydės lygiame sniego kilime. Iš Jo ramaus, ramaus veido ir didelių, liūdnų akių veržte veržėsi beribė meilė ir pasigailėjimas. Tvirtais, lėtais žingsniais Jis ėjo nuo namo prie namo, nuo pirkios prie pirkios, atverdamas duris ne tik į nebylius pastatus, bet ir į daug kenčiančias žmonių širdis. Jis aplankė turtingus, puikiai išpuoštus rūmus, dangų remiančius, išdidžius dangoraižius, kuklius, paprastus namelius ir baigiančias begriūti samanotas lūšnas.

Puošniose, minkštais kilimais išklotose, salėse Jis matė laimingus, besijuokiančius žmones, šilkais ir auksu pasipuošusius, kurie nerūpestingai gurkšnojo brangų vyną. Susėdę už gėrimais ir kepsniais apkrautų stalų, jie kalbėjo apie Dievo ir artimo meilę ir žmonių lygybę. Jis sustojo, liūdnai pakratė galvą ir išėjo. Vienoj mažoj trobelėj Jis pamatė laimingą našlę, keturių bado ir šalčio iškankintų vaikučių motiną. Ten krosnies nebuvo, o žvarbus vėjas pūtė pro langus. Ant medinio, iš lentų sukalto stalo gulėjo mažas, sudžiūvęs duonos kepalėlis. Tačiau ji, ta vargšė motina, buvo laiminga, nes tai buvo kūčių vakaras.

Taip, ta naktį Jis labai daug matė. Ir kur tik ėjo, ką aplankė, visur nešė taiką, laimę ir ramybę. Tai buvo Kūčių vakaras.

Amerikiečių futbolas

K. GANVYTAS

Nesuprantąs žaidimo tikslo ir taisyklių apžvalgos metu ekrane matąs žaidžiančius amerikiečių futbolą žmogus nenoromis pakrato galvą, stebėdamasis šio žaidimo žiaurumu ir savotiškumu. Tačiau Amerikoje šis sportas labai populiarus, lyginant procentualiai pagal žiūrovų skaičių, galima sakyti populiariausias.

Amerikiečių futbolo sezonas prasideda rugsėjo mėnesį ir baigiasi 2-3 Advento savaite. Jis daugumoje reiškiasi per universitetų bei kolegijų komandas, kurios savo rungtynes praveda šeštadieniais. Profesionalai taip pat turi 2 lygas: jie žaidžia sekmadieniais. Kadangi šio krašto teritorija dėl savo didumo praktiškai neleidžia pravesti tikros formos pirmenybių, tai kiekveina komanda susidaro savo žaidynių planą ir pagal tai kovoja dėl nugalėtojo vardo. Yra ir keletas lygų, tačiau jos daugiau tradicinio pobūdžio. Geriausios komandos skaičiuojamos pagal laimėjimų skaičių. Kas savaitė renkamos geriausios komandos, o metų gale geriausia komanda Amerikoje gauna titulą team Nr. 1. Šiuo metu žymesnės komandos yra Army, Southern Methodist University, Ohio State, Oklahoma, Texas, Miami, Kentucky ir kitos. Ypatingai tektų pažymėti katalikų universitetą iš South Bend — žymiąją Notre Dame konmandą. Tai bene populiariausia futbolo komanda visoje šalyje. Deja, šiais metais ši komanda susilaukė 4 pralaimėjimų. Tai nesėkmingiausias sezonas. Bet per paskutinius 4 metus Notre Dame nebuvo pralaimėjusi nei vienų rungtynių: laimėjo 39 susitikimus iš eilės. Ši komanda tikrai pasižymėjo nepaprastai geru žaidimu: žaidėjai, kaip L. Hard, Sitko, B. Williams žinomi kiekvienam futbolo mėgėjui. Tik šiais metais, praradusi daugumą savo žvaigždžių, nes šie baigė mokslą, komanda žymiai susilpnėjo, bet visi tikisi, kad greitu laiku Notre Dame vėl taps geriausia komanda visoje Amerikoje.

Žaidėjai yra universitetų ar kolegijų studentai, tačiau daugumoje mokyklos žymesniesiems ateina į pagalbą duodamos stipendijas. Reikia betgi pastebėti, kad žaidėjai pinigų už žaidimą negauna — laikomasi mėgėjų taisyklių. Visas pelnas plaukia į universiteto kasą. Sezono gale renkami geriausi žaidėjai visoje Amerikoje ir tai skaitoma didžiausia garbe. Baigę mokslus geriausieji žaidėjai daugumoje pasirašo sutartis su profesionalų klubais ir su jais žaidžia.

Futbolas yra gan žiaurus žaidimas, žaidėjai yra apsišarvavę daugybę apsaugų ir dažnas reiškinys, kai, žaidėjas sunkiai sužeidžiamas. Tačiau ši sporto šaka jau taip įaugusi į šio krašto sportinį gyvenimą, kad be rudeninių futbolo rungtynių sporto sezonas neįsivaizduojamas.

Žaidimo tikslas yra pernešti kamuolį pro visus žaidėjus iki pirešininko aikštelės galinės linijos. Amerikiečiai tai vadina touch down ir tai reiškia 6 taškus. Tai atsiekus, duodama galimybė užsidirbti extra tašką: reikia kamuolį perspirti per viršutinę vartų dalį. Jei žaidimo metu pavyksta kamuolį perspirti per minėtus vartus, tai užskaitomi 3 taškai. Priešininkai bando visais galimais būdais stabdyti kamuolį turinčios komandos žaidėjus. Kai kamuolį nešąs žaidėjas parmetamas ant žemės, žaidynės sustoja ir iš naujo puolama: per keturis puolimus kamuolį reikia pernešti bent 10 jardų, kitaip kamuolys turi būti perduodamas kitai komandai. Jei pasuote pagaunama priešingos komandos žaidėjo, tai kamuolys pereina jų pusėn, tai reiškia ši komanda pradeda puolimą. Geriausios universitetinės komandos dabar naudoja 2 komandų sistemą: viena paruošiama grynai puolimams, kita gynimui. Žaidimas tęsiasi 60 minučių. Žaidžiama 4 ketvirčius, komandą sudaro 11 žaidėjų. Žinoma, atsarginių yra labai daug ir bendrai komanda turi apie 40 žaidėjų.

Be futbolo komandos kolegija ar universitetas šiuo metu neįsivaizduojami. Ši sporto šaka įnešė nepaprastai daug tradicijų į akademinio jaunimo gyvenimą. Prieš rungtynes laikomi masiniai susirinkimai, kurių metu bandoma sukelti nutaika, paspartinti žaidėjus. Visoje Amerikoje populiarūs žinomųjų komandų maršai, kurie lyg reiškia mokyklos himną. Rungtynių metu specialiai paruošti studentai savaime verčia žiūrovus ploti ir reikšti savo simpatijos jausmus savai komandai. Pertraukų metu groja mokyklų orchestrai, kurie komandas lydi per visą sezoną. Rungtynes su savo pradinėmis ceremonijomis sukelia ypatingą nuotaiką ir suprantama, kad šis sportas taip populiarus; rudenį visi sporto mėgėjai savo dėmesį atkreipia į šią sporto šaką, bet ypatingai į akademinio jaunimo varžybas.

MŪSŲ GIMTOJI KALBA

KAIP LIETUVIAI SVEIKINA AR SVEIKINASI?

Pagrindinis žodis yra **sveikas** ir **sveikinu.**

Prie žodžio sveikas paprastai pridedamas ir **gyvas,** taigi turime gana dažną dviejų žodžių pasveikinimą **sveikas gyvas!** Vartojama ir daugiskaita **sveiki gyvi!** Daugiskaita sveikinamas kartais ir vienas žmogus, būtent kai sveikinamasis yra vyresnis žmogus ar kurį sveikintojas gerbia. Taigi čia turime tokią pat mandagumo daugiskaitą, kaip ir kitais atvejais, pvz. **Jūs** vietoj **tu** ar **prašom sėstis** prašant kad ir vieną žmogų.

Sveikinant dažnai sakoma kartu ir sveikinimo priežastis ar proga, pvz. **sveiki sulaukę šv. Kalėdų, Naujų Metų!** O Donelaičio Pričkus taip sveikina savo būrus:

Sveiks, svieteli margs! šventes pavasario šventęs;
Sveiks ir tu, žmogau! sulaukęs vasarą mielą.

Rygiškių Jonas teikė dar sveikinimo formulę, sudarytą iš veiksmažodžio **sveikinu** ir siekimo kilmininko, pvz. **sveikinu N. Metų! Sveikinu vardadienio!** Tačiau ši sveikinimo formulė neprigijo. Ypač neįprastai skamba pvz. **sveikinu laimėjimų!** Dėl to dažniau, nors ir gal pagal svetimą pavyzdį, sakoma **sveikinu su N. Metais, su Kalėdom, su laimėjimais** ir p.

Su sveikinimais yra susiję ir linkėjimai. Geriant pvz. sakoma **sveiks!** ar **būk sveikas!** Atsakoma **į sveikatą** (ne **ant sveikatos**).

Atsisveikinant sakoma **lik sveikas** ar **likit sveiki,** taip pat **sudiev, viso labo, viso gero, iki pasimatant, iki pasimatymo.**

Visi šie sveikinimų bei linkėjimų žodžiai ar formulės yra, galima sakyti, tarptautiniai, nes daugelis tautų tais pačiais žodžiais sveikinasi ir reiškia linkėjimus. Pvz. vietoj mūsų **sveikas, sveikinu** kiti irgi vartoja tos pat reikšmės žodį: lot. **salve,** r. **zdorov, pozdravliaju,** l. **pozdrawiam,** vok. **heil,** a. **hail,** taip pat **hello,** kurio pirminė reikšmė irgi yra **sveikas.** Lietuviškam **iki pasimatymo** kitose kalbose atitinka **Auf Wiedersehen, au revoir, dosvidanje, do zobaczenia.**

Arba mūsų **labas rytas, vakaras, laba diena, labanaktis** (taip pat sakoma **geras rytas, gera diena** ar **gerą rytą, gerą dieną, vakarą**) turi atitinkamus sveikinimus ir kitose kalbose, pvz. **good morning, guten Morgen, dobroje utro, dzien dobry (dobry ranek), bonjour, labs rits** ir k.

Dažnai šie sveikinimo bei atsisveikinimo žodžiai yra religinės kilmės, pvz. mūsų **sudiev** kilęs iš **su Dievu,** frc. **adieu** iš **a Dieu,** vartoja taip pat ir vokiečiai **adieu, gruess Gott,** a. **good-bye** iš **God be with you,** r. **spasibo** (—dėkui) iš **spasi Bog — saugok Dieve.** Plg. dar mūsų žmonių sveikinimą bei linkėjimą einant pro dirbantį žmogų **padėk Dieve** ar lat. **paldies** (—ačiū, dėkui) iš **palidz Dievs.**

L. D.

Naudok kokius turi talentus. Miškai būtų labai tylūs, jei joki paukščiai juose negiedotų, išskyrus tuos, kurie gieda geriausiai.

Mes visi išspaudžiame pėdas laiko smiltyse. Bet vieni palieka jose didžios sielos įspaudą, o kiti — tik kulnio žymę.

Gyvenimas yra didelis mažų dalykų ryšulys.
(O. W. Holmes)

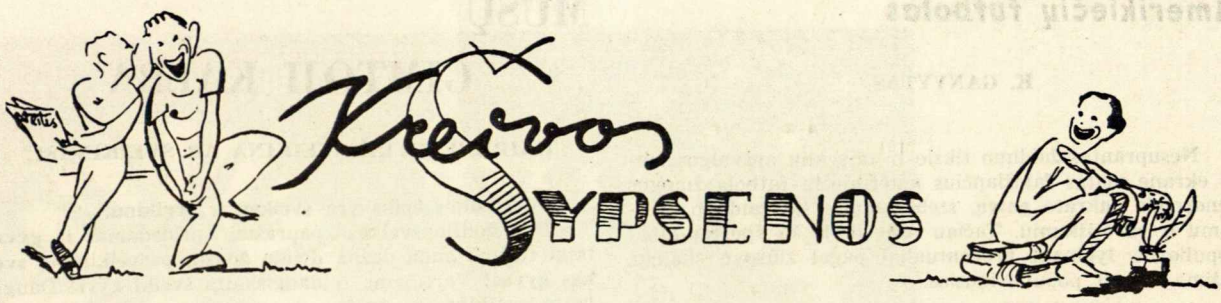

BALTOS KALĖDOS — RAUDONOS BĖDOS

Jau Kalėdos! Jau Kalėdos!
Žemėj aimanos ir bėdos.
Bet ji rėdosi baltai
ir atrodo nekaltai.

Ar Velykos, ar Kalėdos, —
Nesuprasi, kaip kas rėdos.
Melas rėdosi tiesa,
Ir meili net pabaisa.

Jau Kalėdos, jau Kalėdos!
Vieno kojos — kito pėdos.
Užsikandęs tavimi,
Vilkas rėdos avimi.

Skelbia taiką tau Kalėdos.
Žemė dangiškuos parėduos.
Pax hominibus, — sakai.
Šitaip sako ir vilkai.

BĖGA METAI—DYLA RATAI

Nauji Metai! Nauji Metai!
Sveikas, Jonai! Sveikas, Matai!
Įsigerkim lig sveikatai
Ir nebūkim automatai!

Saldų bučkį mielai tetai,
Ir Onytei, ir Daratai!
Esam broliai demokratai!
Duok šen ūsą! Nauji Metai!

Tegu sukas laiko ratai!
Tegu genda aparatai!
Plyškit, kojinės ir batai!
Šokim polką! Nauji Metai!

Balys Pavabalys

TAUTŲ CHARAKTERISTIKA

Vienas anglas—džentelmanas,
Du anglai — sąmokslas.
Trys anglai — politinė afera.

Vienas amerikietis—milijonierius,
Du amerikiečiai — planas,
Trys amerikiečiai — bankrotas.

Vienas čigonas—arklio nebėra,
Du čigonai — mainai,
Trys čigonai — magaryčios.

Vienas estas — bičiulis,
Du estai — problema,
Trys estai — kortų kaladė.

Vienas latvis — lygybė,
Du latviai — didybės manija,
Trys latviai — legijonas.

Vienas lietuvis — vienybė,
Du lietuviai — draugija,
Trys lietuviai — partija.

Vienas lenkas — bajoras,
Du lenkai — smurtas,
Trys lenkai — kriminalas.

Vienas prancūzas — idėja,
Du prancūzai — romanas,
Trys prancūzai — krizė.

Vienas rusas — genijus
Du rusai — netvarka,
Trys rusai — revoliucija.

Vienas ukrainietis — partizanas,
Du ukrainiečiai — taryba,
Trys ukrainiečiai — išdavimas.

Vienas vokietis — filosofas,
Du vokiečiai — aludė,
Trys vokiečiai — karas.

LINKĖJIMAI DRAUGAMS

Matot, mielas Kazy ir Antanai,
Naujų Metų sulaukėm vėl šičia,
Nepavyko dar mums, draugai mano,
Prakeliaut pro graboriaus koplyčią.

Fabrikų dulkės galvas nusėda,
Metų skaičiai vis auga ir skyla,
Na, ir stačiai, draugai, jau net gėda,
Jūs nei vedat, nei senstat, nei žylat.

Kai Dana akis dideles varto
Aš dažnai apie jus pagalvoju:
Argi taip nesuklupsit nei karto,
Jūs prie naylonu šviečiančių kojų?

Bet linkiu ir toliau Jums laikytis,
Tuos keliuos, kuriuos esat pramynę,
Kad nei utės nei aitės, nei ytės,
Nesuraišiotų siūlais šilkiniais.

O ir Ateičiai linkiu to pačio,
Te iš at-kų ji mirs paskutinė,
Te ją myli, kaip Juozas R. pačią,
Ir vis klosto naujausiom šimtinėm.

Tai ir tiek tegaliu Naujuos Metuos,
Palinkėt, kas išeitų į naudą...
Neužmirškit sušukt "į sveikatą",
Gerdami coca-cola per šiaudą.

Laikas lekia naujais ševroletais,
Daug mergičkų panelėm išaugo,
Geria pieną, ir kerta kotletus
Ir į kinus nevaikšto be draugo.

Daug rašyti šiandien Jums norėjau,
Bet atšalo ir kraujas ir oras...
Mušas jankiai su kinais Korėjoj,
Na, ir man ką nors mušt ima noras.

Žmonės rengiasi švęsti Kalėdas,
Gal kai kas net bažnyčion nueis.
Perka dovanas, kumpius ir rėdos,
Ir nustato kampus buteliais.

Daug naujokų į karą išleidom,
Ir dainuot ir nešiot karabino,
Tegu virtynę, sakom, medalių,
Parsineš padalinti merginom.

Na, tiek to, likit sveiki ir ramūs,
Susitiksim gal kur prie patrankos,
Nors ir blogos būtų telegramos,
Bet vistiek nenuleiskite rankų.

Likit sveiki, Kazy ir Antanai,
Gal šis laiškas dar ne paskutinis,
Valgo papkornus, žodžiu gyvena,
Jais, laiškais, na, ir pletkais,

Alinis.

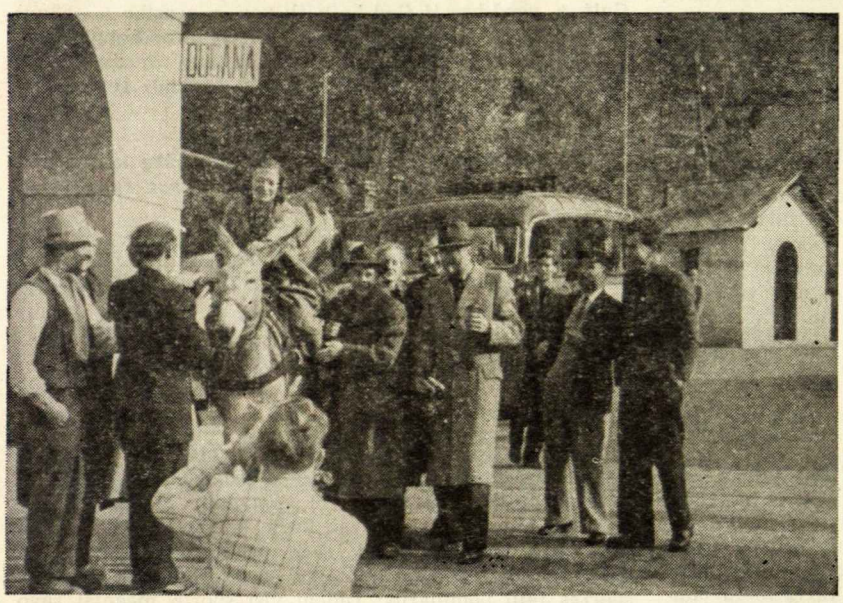

TUEBNGENO PILIGRIMAI, VEDAMI ASILO, PEREINA SIENĄ Į ITALIJĄ
Nuotr. dr. K. Pemkaus

ĮVYKIAI, DARBAI, ŽMONĖS...

MKALOJUS KONSTANTINAS ČIURLIONIS

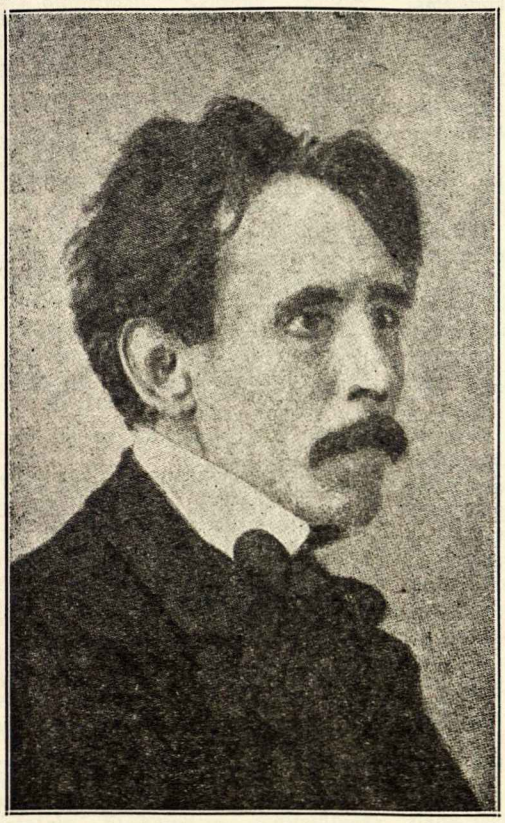

Š. m. rugsėjo mėn. 10 d. suėjo 75 m. nuo Čiurlionio gimimo. Gimė 1875 m. rugsėjo mėn. 10 d. Varėnoj. Jo tėvas buvo vargonininkas, kuris savo sūnų dar kūdikystėje įvedė į meno pasaulį ir sužadino meilę muzikai. Nepaprastaįs septynerių metų vaiko gabumais susidomėjo kunigaikštis Oginskis ir pasiėmė pas save į Plungę. Po 5 metų (1894 m.) Oginskis jį išsiuntė į Varšuvos konservatoriją tolimesnėms muzikos studijoms. Iki 1902-1903 metų Čiurlionio gyvenimas buvo pašvęstas muzikai. Tame laikotarpyje jis sukūrė religinę kantatą "De profundis", simfoninę poemą "Miške" ir daug įvairiausių dalykų fortepionui bei styginiams instrumentams. Užbaigęs Varšuvos konservatoriją, jis savo studijas gilino Leipcigo konservatorijoj. Čiurlionio dvasiai vien muzikos studijų buvo permaža — jis domėjosi chemija, fizika, astronomija, geologija, psichologija, klasikine literatūra. Platus jo dvasios akiratis, nepaprasti gabumai ir nenumaldomas troškimas tiesos bei jos ieškojimas įvairiuose reiškiniuose, Čiurlionį nuvedė į vaizdinį meną — tapybą. Šis posūkis įvyko 1902 m. Vizijos - regėjimo galia, jautria klausa, vispusišku proto ir sielos galių išvystymu ir įgimtų geniališkų menininko gabumų dėka Čiurlionis per trumpą 6 metų laikotarpį pasiekė aukščiausio tapybos meno meistriškumo. 1906-1907 m. M. K. Čiurlionis gyveno Vilniuj ir dalyvavo pirmosiose lietuvių meno parodose. 1909-1910 metų laikotarpis Čiurlionio gyvenime buvo pats kūrybingiausis. Tame laikotarpyje jis vedė Sofiją Kymantaitę. 1911 m. balandžio mėn. 10 d. M. K. Čiurlionis mirė Varšuvos sanatorijoj. Jo kūnas perveštas į Vilnių ir palaidotas Rasų kapinėse. Čiurlionio paveikslų būdingiausios žymės — gili idėja antgamtinio mistiško pasaulio, kur į jo kūrinių realų pasaulį yra įlieta ir subtilus lietuviškumas.

A. P.

STEPONO KOLUPAILOS "NEMUNAS"

Kiekvienos naujos lietuviškos knygos pasirodymas mus pradžiugina, o dar didesnis džiaugsmas, kai ta knyga yra tikrai vertinga. Didysis mūsų hidrologas ir keliautojas entuziastas prof. St. Kolupaila štai davė "Nemuną" — monografiją apie didžiausią ir gražiausią mūsų tėvynės upę.

Profesorius yra atsivežęs dalį savo didelio hidrografinio archyvo, iš kurio medžiagos šaltinių semiamas ir šios knygos turinys. Bet tai nėra tik mokslinis veikalas, skirtas specialistams. Pats autorius pasisako: "Ši knyga taikyta platesniems skaitytojų sluoksniams, todėl praleisti kuone visi skaitmenys."Tai daugiau lektūra jaunimui. Tai gyvosios Lietuvos paveikslas, tapomas gyvomis savų kelionių įspūdžių ir atsiminimų spalvomis. Bet tai nereiškia, kad čia nebūtų reikalingiausių skaičių, kad nebūtų geografinių ir istorinių žinių. Jų yra apsčiai ir gana tikslių, tik jos įpintos į gyvą pasakojimą ir kelionių aprašymą. Skaitoma knyga lengvai ir su užsidegimu, lyg koks romanas.

Knygos pradžioje duodama teoretinių geografinių, istorinių ir bibliografinių žinių apie Nemuną, jo krantus ir intakus apie jo versmes ir vingius, apie vandens kelius ir kanalus, apie žymesnius miestus jo krantuose, apie ištisą daugybę prie jo esančių vietovių. Tačiau beveik visą knygos turinį sudaro paties profesoriaus kelionės aprašymas, pradedamas Nemuno versmėmis ir baigiamas Nemuno delta. Lyg kokiame spalvotame kino paveiksle prabėga pro skaitytojo vaizduotę ir atmintį visos Nemuno krantuose esamos vietovės, miestai, piliakalniai, kalnai ir kalneliai, slėniai ir į Nemuną įtekančios upės. Visa dar apipinta nuotykingos paties autoriaus kelionės įspūdžiais ir patyrimais. Juk autoriui teko Nemuno versmių ieškoti gudų žemėje, paskui plaukti per lenkų okupuotą Lietuvos dalį ir, pagaliau, jau laisvoje Lietuvoje. Kelionė atlikta ne vienu laiku, su pertraukomis — tai aprašymui duoda dar daugiau įvairumo. Plačiau sustojama ties Nemuno kilpa tarp Nemaniūnų ir Birštono. Ši vieta hidrologą labiausiai traukia, nes čia ateityje turės atsirasti užtvanka, kuri tieks elektros energiją visam kraštui!

Trumputė ištraukėlė iš autoriaus baigiamojo žodžio tepasako šio veikalo pobūdį ir paskirtį:

"Štai ir pabaigėm savo kelionę Nemunu nuo liūdnos Gudijos ligi skaidrių Kuršių Marių. Keliaudami matėm, lyg kaleidoskope, dailius didžiosios mūsų upės krantus, kalnus ir rėvas, tiltus ir laivus, miestus ir kaimus, žmones ir jų rūpesčius. Prisiminėm praeitį, surištus su Nemunu istorinius įvykius ir žymius žmones."

"Kasdieninis Nemuno gyvenimas pilkas, kaip sielininko darbas. Ryškesni įvykiai — žiaurūs karai ir kitos nelaimės. Nuo senų laikų į Nemuną ir visą Lietuvą kišo savo nagus agresingi kaimynai. Jie naikino mūsų šalį, sprogdino tiltus, skandino laivus, skriaudė, žudė ir trėmė žmones. Liūdna Nemuno praeitis, dar liūdnesnė dabartis... Ateis laikai, grius žiaurumu ir prievarta paremtos despotijos, mūsų Lietuva vėl bus laisva!"

Išleido Liet. Katalikų Spaudos Draugija, Chicago, 1950 m., 240 psl., su žemėlapiu. Viršelis dail. V. Vijeikio.

Pr. N.

NAUJAS "AIDŲ" NUMERIS

"Aidų" 9 nr. (lapkričio mėn.) randame eilę įdomių ir aktualių straipsnių. Žinomasis kultūrininkas ir pedagogas V. Čižiūnas str. "Tautinės sąmonės ugdymas ir išlaikymas emigracijoje" nagrinėja patį gyvybinį mūsų gyvenamojo momento klausimą, lengva forma patiekdamas istorinės ir filofosinės medžiagos bei iškeldamas pagrindinius tautinės sąmonės ir jos išlaikymo principus. Str. dar bus tęsiamas kituose numeriuose.

Dr. J. Grinius str. "Menas ir mokslas lietuvių tautos tarnyboje" meno ir mokslo žmonių problemą emigracijoje liečia praktine prasme, duodamas visą eilę sugestijų, kaip tie reikalai turėtų būti tvarkomi.

Prof. E. Fraenkelio ilgas ir išsamus str. "Apie kalbininkus tyrinėjusius lietuvių kalbą" bus įdomus ne tik kalbininkams ir lituanistams, bet ir kiekvienam lietuviui inteligentui.

Ne tik teologams, literatams, bet ir šiaip kiekvienam krikščioniui šviesuoliui bus labai įdomus T. Dr. Kl. Žalalio str. "Literatūriniai Šventraščio žanrai."

Apžvalginėje žurnalo dalyje kalbama apie prancūzų literatūrą, apie tai, kaip Lietuva minima amerikiečių istorijos vadovėlyje, apie S. Bachą, kurio minima 200 metų mirties sukaktis, apie Šv. Tėvo žodį mokslininkams, apie Amerikos liet. kat. kongresą ir apie ateitininkų metinį suvažiavimą ir kt.

Poezijos šiame numeryje davė: H. Nagys — Fragmentai iš jaunystės, V. Kazokas — Iš ciklo "Metai" ir P. Stelingis — Rudenėlis. Vertimas (P. Gaučio) Nobelio laureatės G. Mistral — Mokytojos malda. Pulgis Andriušis prakalba į skaitytojus lyriškos prozos dalykėliu — Trys fragmentai iš apysakos "Sudiev, kvietkeli."

Iliustracijos — dail. A. Valeškos, J. Daugėlos, A. Melniko, P. Kiaulėno, T. Valiaus, I. Mestrovic, Matisse.

—tis.

PASKIRTOS NOBELIO PREMIJOS

Praėjusiais metais buvo nepaskirta Nobelio literatūros premija, nes nebuvę rasta tinkamų kandidatų. Dėl to šiais metais paskirtos dvi literatūros premijos. Jas laimėjo amerikietis W. Faulkner ir anglas B. Russell. Taikos premija teko amerikiečiui negrui Dr. Ralph Bunche, kuris po Bernardotės nužudymo Palestinoje atliko jam pavestą taikintojo vaidmenį gana sėkmingai. Medicinos premija buvo paskirstyta 3 gydytojams: amerik. Dr. Ph. S. Hench, amerik. Dr. E. C. Fendall ir šveicarui Dr. T. Deichten. Fizikos premiją gavo anglas prof. C. F. Powell, o chemijos— du vokiečiai mokslininkai: Dr. O. Diels ir Dr. K. Adler.

● **Naciai buvo surinkę 130.000 bažnytinių varpų. Iš to skaičiaus 90.000 buvo sutirpinta ir panaudota ginklų gamybai.**

PAX ROMANA XXI PASAULINIO KONGR. REZOLIUCIJA

Tarptautinis bendradarbiavimas

Susirinkę Amsterdame, 50 kraštų intelektualai ir studentai Pax Romana 21 Pasaulinio kongreso proga, su pasitenkinimu konstatuoja, kad Pax Romana Tarptautinis Katalikų Intelektualų Sąjudis ir Tarptautinis Studentų Sąjudis, tiesioginiu būdu arba netiesiog per savo tautines federacijas, vis aktyviau bendradarbiauja oficialiuose ir privačiuose sumanymuose, siekiančiuose geresnio tautų tarpusavio susipratimo ir tvirtų pagrindų nustatymo teisingai taikai.

Šitaip veikdami šie du sąjudžiai atlieka savo vaidmenį, iš atžvilgio į Jungtinių Tautų Organizaciją ir jos specialius skyrius, atitinkamai savo patariamajam status, kuriuo jos naudojasi Ekonominėj ir Socialinėj Taryboj ir pas Unesco.

Jie laiko svarbiu dalyku išreikšti padėką Jungtinių Tautų Generaliniam Sekretoriui ir Unesco Generaliniam Direktoriui už susidomėjimą, kurį jie parodė Pax Romana veiklai, pasiųsdami į 21 Kongresą savo asmeninius atstovus, kurių dalyvavimas ir perduotos mintys harmoningai sutapo su abiejų Sąjūdžių rūpesčiais.

Jie pasinaudoja šia proga patvirtinti savo nuoširdų norą ir tvirtą pasiryžimą dalyvauti pagal savo pajėgumą ir artimai bendradarbiaujant su kitom tarptautinėm katalikų organizacijom, taikos veikloj ir žmogiškųjų vertybių apsaugoj, kas yra pagrindiniai Jungtinių Tautų tikslai. Naujieji Jungtinių Tautų nutarimai tvirtai pasipriešinti ir net rizikuojant didžiausiomis aukomis, kas sukelia visuotinę pagarbą, tarptautinės tvarkos pažeidimui agresijos būdu, leidžia tikėtis, kad Jungtinės Tautos imsis to paties nusistatymo visur, kur tarptautinė tvarka ir nepakeičiamos žmogaus asmens teisės asidurs pavojuj.

Jie iš naujoa pabrėžia būtiną reikalą konkrečiai įvykdyti abiejų Pax Romana Sąjudžių prašymams, adresuotiems prieš metus laiko IV Jungtinių Tautų Sesijos pirmininkui, reikalaujant imtis veiksmingų žygių prieš žmogaus teisių ryškius pažeidimus tam tikruose kraštuose paskutinių metų bėgyje. Jie pritaria principams, išvardintiems konvencijos genocido nusikaltimui sustabdyti projekte.

Jie iš naujo patvirtina savo gilų įsitikinimą, kad tiktai nuoširdus sugrįžimas prie pagrindinių ir nekintamų dvasinių vertybių, pripažįstančių dieviškojo įstatymo pirmenybę, gali užtikrinti pasauliui tikrą taiką, paremtą teisingumu ir meile.

Amsterdam, 1950 m. rugp. 26 d.

● **"Karys".** Lietuvos Kariuomenės Šventės proga Brooklyne išėjo vienkartinis "Kario" numeris. Vyr. redaktorius kpt. S. Urbonas. Leidinys daro gerą įspūdį, pusiau žurnalo, pusiau laikraščio formos.

● **Romoje įvyko Tarptautinis Katechetų Kongresas, kur dalyvavo 600 atstovų iš 25 tautų. Šv. Tėvas kongreso dalyvius priėmė specialioje audiencijoje.**

● Dail. Paulius Puzinas All City Art parodoje, Los Angeles, Kalifornijoj, už savo kūrinį "Tremtinė" laimėjo pirmąją premiją. P. Puzinas yra atvykęs iš tremties. Amerikiečių spauda plačiai aprašė dailininko gyvenimą ir jo kūrybą.

● Iš Ukrainos gauta žinių, kad kovoje su bolševikais žuvo Ukrainos pogrindžio vadas gen. Tadas Čiuprenko. Jo tikroji pavardė buvusi Žukevič. Jis pogrindžiui vadovavo nuo nacių okupacijos laikų. Ukrainiečiai, esą tremtyje, savo tautos didvyrį pagerbė, suruošdami minėjimus ir gedulingas pamaldas.

● Lapkričio mėn. 9 d. Hamiltone įvyko Kanados R. K. Lietuvių Kunigų Vienybės suvažiavimas. Suvažiavimas išrinko valdybą, į kurią įėjo kun. dr. J. Gautauskas (pirm.), kun. A. Sabas ir kun. dr. J. Tadarauskas.

● Šiuo metu Vokietijoj yra 15.000 gydytojų bedarbių. Kasmet Vokietijos universitetai paruošia po 3800 gydytojų, o iš praktikos tepasitraukia tik 720. Apskaičiuojama, kad 1952 m. Vokietija turės 35.000 bedarbių gydytojų.

● Airijoj mirė prof. Osborn Bergin, kuris buvo airių tautinės kalbos specialistas.

● Už sekmingą tarpininkavimą tarp žydų ir arabų Palestinos ginče R. J. Bunche gavo Nobelio taikos premiją. Dr. R. J. Bunche yra negras, o jo senelis buvo vergas. Harwardo universitetas dr. Bunche pasikvietė profesoriauti.

● Mokslininkai bandymais nustatė, jog šviesos greitis yra 8 myliomis didesnis, ne kaip iki šiol buvo laikomas.

● Spalio mėn. 26-29 d.d. Rosario (Argentina) įvyko Penktasis Argentinos Eucharistinis Kongresas. Kongrese dalyvavo specialus šv. Tėvo legatas kardinolas Ernesto Ruffini, Palermo arkivyskupas.

NAUJOS AT-KŲ ŠEIMOS

Moksleivių Centro Valdybos pirmininkas Vokietijoje Antanas Razma ir Elena Kisieliūtė sukūrė šeimą. Tai veiklūs ir pasižymėję at-kai Vokietijoje.

Vytautas Aušrotas ir Sigita Jonaitytė sukūrė šeimą Kanadoje. Taipogi labai veiklūs at-kai.

Be to dar sukūrė šeimą Kazys Kazlauskas ir Teresė Lušaitė.

Žmonės tiki, kad erdvėje yra 270.-678.934.341 žvaigždė, bet, kai pamato užrašą "Atsargiai — Dažyta", būtinai turi išmėginti.

Kartą žymus rašytojas buvo užpiltas eibe klausimų, kaip jis pradėjo rašyti, kodėl jis pradėjo rašyti, kaip geriausia pradėti rašyti ir t.t. "Iš kairės į dešinę", buvo duotas atsakymas.

MES PLAČIAME PASAULYJE

SU DAINA PER ITALIJĄ

Aną rudens naktį pajuda Tuebingeno gatvėmis autobusas su 32 lietuviais piligrimais. Skamba "Sudiev, sudiev..." Bet greitai pradedame ramstytis į autobuso kietas sienas ar kaimyno pečius; kol dar pažįstama Vokietija galima pasilepinti, prisnūsti. Jėgas ateičiai juk reikia taupyti. Tik keletą valandėlių tetrunka šis malonumas. Privažiavus Šveicarijos sieną nevienas susirūpina. Juk vis dėlto gali tie muitininkai pažiūrėti į kojinę, laikraštį ar net sviestą pakrapštyti ir... atrasti mamos, tetos ar prieteliaus prisiųstą žaliuką ar sutaupytą markutę.

Iki pat Zuericho, pro aprasojusius langus ir rytmečio rūkus matome dar gana švabišką aplinką. "Vestos" sąskaiton papusryčiavę ir dar gavę pundelį lyrų, einame apžiūrėti paties Zuericho. Čia pakeičiame ir kelionei skirtus pinigėlius į didžiules lyras.

Štai ir Italija. Jau ant sienos sutinkame pirmąjį asilą. Ne visiem buvo miela galimybė perjoti juo sieną. Vargšas asiliukas tepajėgia tik 2 piligrimus pernešti vienu kartu į Italiją. Kiti galėjo jį tik paglostyti ar pažiūrėti į jo akis, kurios, pasakyčiau, nebuvo temperamentiškos, kaip tikėtasi iš pietiečio.

Štai Lombardijos slėnyje ir Milanas. Pramonės miestas su vis augančiais senose gatvėse moderniškiausiais pastatais. O katedros didingumas! Kaip ji nyksta savo gotiškais marmuriniais bokšteliais erdvėje! Aplankome garsųjį Milano muziejų su Raffaelli, Bellini, Rubens ir kt. nemirštamų dailininkų darbais. Pamatome Leonardo da Vinci paskutinės vakarienės paveikslą. Vakare, savaime suprantama, pro Emanuelio II-jo galeriją į simfoninį koncertą garsiojoje teatro scaloje.

Puikiausiais Rivieros pakraščiais vykstame į Pizą. Pasviręs bokštas ir milžiniška renesanso stiliaus katedra yra apžiūrėjimo tikslas.

Florencijoje mielos kojos į darbą. Meno paminklų, muzėjų tiek daug, o laiko maža. Sustojame ilgiau žvilgtelti tik prie meno darbų: Raffaelli, Leonardo da Vinci, Tiziano, Botticelli, Lippi, Sarto, Murillo ir kt. Florencijoje ir garsieji Michelangelo darbai patalpinti: Medičių antkapiai, Pieta, Bachas, Brutas ir... galingasis Dovydas savo tarsi gyvom akim žvelgia virš visų meno darbų. Pro puikią katedrą ir krikštyklą su "rojaus durimis" (Pisano) paliekame tą Italijos meno centrą — Florenciją.

Oras toks grynas. Mėnulio pilnatis tik smailų kiparisų neapšviečia; jis slenka pakeliais lyg dvasios. "Roma, Roma..." girdėti iš lūpų į lūpas ir žvelgiame su plakančia širdimi į slėnyje mirgančius Amžinojo Miesto žiburius.

Šv. Petro aikštę, apaugusią 284 kolonomis, egiptietiško granito obelisku ir fontanais vidury ir dugne apšviestą šv. Petro baziliką reikia dar tą patį vakarą apžiūrėti. Mus pasitinka daug šiai piligrimų kelionei surengti padėję kun. kan. Z. Ignatavičius, kun. Balčiūnas ir tėviškasis profesorius Z. Ivinskis. Jie perima mus į savo globą. Po kelių dienų kelionės pirmą kartą gerai išmiegoję, apsiprausę ir pavalgę einame J. E. Vysk. V. Padolskio vadovaujami Šv. Metų atlaidams gauti į pagrindines bazilikas. Šalia kitų skambėjo ir lietuviška "Marija, Marija"... Šv. Petro bazilikoje pasimeldėme ir prie "Omnia instaurare in Christo" obalsio paskelbėjo karsto (Pijaus X).

Po pietų užimame mums rezervuotą balkoną šv. Petro bazilikoje. Vatikano radiofonas transliuoja ir lietuviškai. Pagaliau užsidega visi bazilikos žirandeliai, apšviesdami visa tai, ką žmonių-genijų rankos sugebėjo per 2000 metų sukurti. Minios šaukia, ploja; mojuoja: įnešamas Šv. Tėvas bendrajai audiencijai. Iš pradžių keistas tas pietietiškas entuziazmas šventovėje. Bet pamirštame savo šiaurietišką šaltumą ir kai Baltąjį Romos Senelį neša pro mūsų balkoną, šaukiame nemažiau už kitus. O kai vokiečių kalba pasveikino lietuvius studentus, tai pasirodėme, kad esame dar karštesni ir už pietiečius. Dar Šv. Tėvui nepabaigus mūsų sveikinti, mes jau šaukėme galingai lietuvišką "valio."

Kitą dieną vykstame į Šv. Callisto katakombas. Tie penkių aukštų, 14 kilometrų ilgio tamsūs urvai, užmaskuoti viršuje augančiomis palmėmis, žmogaus širdį labiau pakelia, negu tos menu išdabintos bažnyčios. Čia Krikščionija ėjo pirmuosius žingsnius nežiūrėdama persekiojimų, kankynių. Čia kiekvienas gruzdas, kiekvienas užmūrytas karstas toks gyvas, daug pasakąs ir šaukiąs į dabartinį ir ateities žmogų. Per J. E. Vysk. Padolskio laikomas šv. Mišias priimame Dangiškąją Duoną. Tose nerezonuojančiose, apiplyšusiose katakombose nuskamba ateitininkų ir Lietuvos himnai.

Lankome pačią Romą. Juk čia kiekviena aikštė, kiekviena gatvė, kiekvienas sveikas ar pagriuvęs pastatas yra istorinis liudininkas. Juk čia vakarų kultūros pradžia ir impulsas. Aplankome Borghese muzėjų su puikiosiom Bernini ir Canova skulptūromis ir žymiųjų dailininkų paveikslais.

Vykstame Neapolio link. Kopiame lavinos gruzdais į Vezuvijaus kreterius. Kaip malonu ir nerūkoriui užsidegti cigaretą ugnimi, kuri ateina iš žemės kamuolio vidurių.

Nakvojame Pompėjoje. Kitą rytą su laivu į Caprį. Laivas nedidelis, o bangos nemažos, todėl pusantros valandos kelionėje nevienas užjautėme, sesės ir broliai, jūsų kelionę į Čikagą, Buenos - Aires, ar į Melbourną.

Grįžę aplankome Pompėją su savo išlikusiomis šventovių kolonomis, pirtimis ir t.t. ir su iš pirmojo šimtmečio suakmenėjusiais nuo Vezuvijaus lavos žmonėmis.

Skubame į Romą, nes rytoj pirmoji lapkričio, t. y. Šv. Marijos su kūnu į dangų paėmimo dogmos paskelbi-

TUEBINGENO AT-KAI PRIE ŠV. KALISTO KATAKOMBŲ ROMOJE

Nuotr. V. Valiūno

mas. Tokių iškilmių Roma juk nematē jau virš 70 metų. Nuvykstame į šv. Petro aikštę. Girdime garsiakalbiais perduodamas Popiežiaus laikomas šv. Mišias. Žmonių minios įvairiausių spalvų, iš įvairiausių užjūrių.

Vakare priēmimas Lietuvių šv. Kazimiero Kolegijoje. Lietuviška šilta nuotaika. J. E. vysk. Padolskį, J. E. vysk. Brizgį, rektorių kun. Tulabą ir daug kitų mūsų globējų ir draugų matome vaišēse. Ateitininkų atstovai aplanko J. E. arkivysk. Skvirecką.

Sekančią dieną norime įsiveržti į Vatikano muzējų. Bet vis dar šventēs, todēl uždarytas. Ta proga dauguma lipame į šv. Petro bazilikos bokštą, iš kur matome puikiąją Romos panoramą. Aplankome Moderniojo Meno Muzējų. Nuvykstame pažiūrēti to piktojo Michelangelo Mozēs. Iš tiesų kodēl jis neprakalba ir kodēl nesujuda tos stambios, gyslotos rankos ir susidraikiusi barzda?

Su skaudančia širdimi paliekame Šventąjį Miestą. Pro autobuso langus matome atsisveikinimui mosuojančias rankas, tarp jų ir kun. Liubino, kurs taip nuoširdžiai mumis rūpinosi.

Aplankę Ravenos baziliką, pasimeldę Paduvoje prie šv. Antano karsto, vykstame Adrijos pajūriu į miestą be gatvių — Veneciją. Raižo gondolos kanalais, nešdamos lietuviškąjį jaunimą. Atsisveikiname ir su gražiąja Venecija, kurioje paliekame staigiai susirgusį mūsų mecenatą poną Žadeikį.

Sudiev, gražioji Italija! Mes išvykstame į apsnigtas Alpes, — baltąją Austriją. Per Innsbrucką atgal į DP žemę — Vokietiją. Bet prisiminimų parsivežame begales. Juk neveltui per tą 16 dienų trukusią kelionę nepraleidome nē vienos minutēlēs veltui.

Artējant į Tuebingeną, tikrai pajutome, kad sąnariai ir įspūdžiais perkrauta galva tikrai reikalauja poilsio. Todēl tik kukliai padēkojame šios piligrimų kelionēs organizatoriams SAS Centro Valdybos nariams Dr. A. Šmulkščiui ir stud. Z. Brinkiui už jų didelį darbą ir nepalūžusią energiją.

Išsiskirstome vēl į savo zonas, stovyklas, kambarius. Tai buvo puiki nepamirštama lietuviškųjų piligrimų kelionē, kuri Šventųjų Metų proga buvo padaryta vietoje kasmet įvykusiųjų ateitininkų studijinių savaičių. Tiek ateitininkai, tiek ir kiti kelionēs dalyviai tai pajuto, pamatē, pergyveno. Su bendra daina išvykta, keliauta ir grįžta.

Dr. K. P.

ČIKAGA

Moksleivių kuopa šiuo metu turi virš 80 narių. Tai viena iš didžiausių moksl. kuopų (jeigu ne didžiausia) J. A. V-se. Veikiama plačiu mastu. Neapsiribojama vien tik susirinkimais, bet stengiamasi kuo daugiau išeiti į plačiąją lietuvių visuomenę.

Įvykusioje Cleveland'o stovykloje kuopą atstovavo 12 narių. Iš jų geriausiai pasirodē O. Stankaitytē, laimējusi maldos konkursą, J. Manelis, stalo teniso turnyre laimējęs antrąją vietą ir redagavęs baisiąją "Lakuotą mešką", V. Kleiza, stalo teniso turnyre laimējęs pirmąją vietą ir literatūros žinojimo konkurse trečiąją vietą ir kt.

Į Amerikos At-kų Sąjungos suvažiavimą Pittsburgh'e buvo nuvykę 2 atstovai.

Kristaus Karaliaus šventēs minējimo kuopa nesurengē, nes reikējo talkininkauti A.L.R.K. Federacijos rengiamoje akademijoje.

Sporto sekcija, apjungusi apie 30 narių, yra labai veikli. Š. m. lapkričio mēn. 19 d. buvo surengtos revanšinēs stalo teniso rungtynēs su Cicero "Tauru". Rungtynes laimējo moksl. ateitininkai, santykiu 5:1. Šiose rungtynēse koupą atstovavo J. Šoliūnas, V. Šoliūnas ir A. Avižienis.

Šiuo metu kuopos krepšinio komanda dalyvauja AcKinley parko pirmenybēse. Treniruotēs vyksta kartą į savaitę.

Kuopos susirinkimuose diskutuojama ideologiniai ir organizaciniai klausimai. Bendri susirinkimai vyksta kartį į mēnesį, o būrelių — kartą į savaitę.

Dabar pradedama ruoštis bendroms Kūčioms, kurias rengia sendraugiai, studentai ir moksleiviai. Naujų Metų sutikimas taip pat planuojamas kartu su sendraugiais ir studentais.

Kuopos įsteigimo metinēs sukanka sausio mēn. 14 d. Tą dieną yra rengiamasi paminēti labai iškilmingai. Taip pat numatoma surengti 40 m. Ateitininkijos įsteigimo minējimą.

NEW YORKAS

Laprikčio 18 d. Angelų Karalienēs parapiojs patalpose įvyko New Yorko moksleivių ateitininkų kuopos susirinkimas, kuriame dalyvavo nemažas skaičius narių. Kuopos globējas P. Grušauskas skaitē įdomią paskaitą apie katalikiškumą. Pasiūlyta būrelių susirinkimuose panagrinēti temą: "Koks būtų Kristus, jei jis gyventų šių dienų žemēje. Po to sekē valdybos rinkimai, nes kuopos pirmininkas pakviestas centro valdybon.

Naujoji valdyba pasiskirstē pareigomis sekančiai: R. Kontrimas (pirmininkas), K. Bobelis (vicepirmininkas ir iždininkas), D. Aleksandravičiūtē (sekretorē), A. Bendoriūtē (socialinių reikalų tvarkytoja) ir R. Adomaitis (reikalų vedējas). Atstovu į katalikų seimelį išrinktas buvęs kuopos pirmininkas Vyt. Vebeliūnas.

R. A.

SCHWEINFURTAS

Š. m. lapkričio mēn. 28 d. Erlangeno Draugovēs studentai ateitininkai ir prijaučiantieji, gyv. Schweinfurto pereinamoje stovykloje, suruošē išvykstančiam į USA vieniems metams studijų tikslu Erlangeno Universiteto ir Bambergo Aukštosios Mokyklos Doc. Dr. Cirtautui išleistuves. Ta proga, už nuopelnus studentams ateitininkams, buvo įteikta jam dovana ir palinkēta sekmingo kūrybinio darbo naujoje šalyje.

Miško dvasia

AR ŽINAI KAD . . .

Amerikoje labai populiari knyga yra "Moteris ir Tigras". Sakoma, kad ji sukelia juoko net ir patiems rimčiausiems žmonēms. Kodēl? — Ji neturi pabaigos. Baisiai įtempta istorija nutrūksta visai ne vietoje ir žmogus turi juoktis, kad taip rimtai įsigyveno . nutrūkusią istoriją.

Kartą Marksas Twainas prašē savo kaimyno, kad jam paskolintų pasiskaityti keletą knygų.

— Aš mielai leisiu jums paskaityt jas mano bibliotekoje, — atsakē kaimynas, — bet aš esu nusistatęs niekad neišleisti savo knygų iš savo namų.

Po kiek laiko kaimynas ateina pas Marką Twainą ir prašo jo, kad paskolintų piautuvą žolei piauti.

— Aš esu nusistatęs neišleisti išsinešt mano piautuvo iš mano kiemo. Aš mielai jums paskolinu, bet jūs turite naudotis juo mano kieme.

—— * ——

PADĒKA

Jų Ekscelencijoms vysk. V. Padolskiui, vysk. V. Brizgiui, prel. M. Krupavičiui, kun. kan. Ignatavičiui, kun. Balčiūnui, p. S. Lozoraičiui jr., prof. Ivinskiui, prof. Tulabai, kun. A. Bitinui, kun. Kristanavičiui, kun. Liubinui, kun. Grabiui, firmai "Vesta", p. Macevičiūtei, p. Žadeikiui, stud. Šeškevičiui, anglų bei amerikiečių zonų įgaliotiniams ir visiems kitiems, kurie materiališkai ar darbu padējo suorganizuoti ateitininkų kelionę (1950. X. 22.—X. 6.) į Romą, tariame nuoširdų, ateitininkišką ačiū.

SAS Centro Valdyba
Vokietijoje.

PADĒKA

Gerb. kun. Slavinui, War, Virginia, už $25.00 auką, ir gerb. kun. dr. J. Prunskiui, už Kalēdinę dovaną-auką nuoširdus ačiū.

"Ateities" administracija

Garbēs prenumeratoriai
Kun. A. Tamolūnas, Jamez Spring, New Mexico. Kun. Z. Gelažius.
1951 m. garb. prenumeratoriai
Kun. V. Cukuras, Newark, Ohio.

KALĒDINIAI ATVIRUKAI

Lietuvių Spaudos Centras Amerikoje "Gabija", 340 Union Ave., Brooklyn 11, N. Y. išleido gražius lietuviškus kalēdinius atvirukus, kuriuos piešē dail. Osmolskis.

—:—

"Ateities" 1950 metų turinys išeis kartu su sausio mēn. numeriu.

KOKIA BUS ATEITIS 1951 METAIS?

ATEITIS sekančiais metais ir toliau eis kas mėnesį 24 puslapių, to pačio formato ir vėl pasipuoš nauju viršeliu.

ATEITIS bus jaunatviška, išlaikys jaunimo žurnalo charakterį, pagrinde dėdama at-kų ideologijos principus.

ATEITIS, būdama visų at-kų žurnalu, duos progos savo kūryba reikštis visiems, tačiau ypatingą dėmesį kreips į jaunuosius, skatindama kurti ir vertindama kiekvieną kūrybinį reiškimąsi.

ATEITIS, lankydama viso pasaulio jaunesniąją ir vyresniąją ateitininkiją, visus jungs į vieną neišardomą šeimą, gaivins ir kels viltį, pūs nusėdančias svetimybių ir kasdieninės rutinos dulkes nuo skaidrių lietuviškų sielų, ir neš jaukią šilimą į kiekvieną širdį, išblaškytiems plačiame pasaulyje.

ATEITIS bus nuoširdus draugas ir kiekvieno lietuvio jaunuolio, kuris yra teigiamai nusiteikęs krikščionybės ir lietuvių tautos idealams.

ATEITIES misija ir toliau liks: išsaugoti laisvai Lietuvai laisvus nuo svetimų įtakų ir kūrybingus Lietuvos vaikus.

SUKAKTUVINĖ ATEITIS

Vasario mėn. išeis sukaktuvinė Ateitis — 40 metų jubiliejui paminėti. Planuojama išleisti 56 puslapių.

Visi rašytojai, literatai ir mokslininkai, kurie kada nors laike 40 metų "Ateityje" talpino savo kūrinius, prašomi bendradarbiauti šiame taip retame lietuvių spaudoj sukaktuviniame leidinyje ir atsiųsti savo kūrinius.

Visi at-kai, kurie turi, prašomi atsiųsti mums nuotraukų iš at-kų gyvenimo Lietuvoje, korp! švenčių, kongresų, korporacijų ir kuopų veikimo ir t.t. Panaudotas ir nepanaudotas nuotraukas grąžinsime!

Visos kuopos prašomos atsiųsti korespondencijas su valdybų sąstatu ir veikimo apžvalga. Tenebūna nė vieno krašto, nė vienos kuopos, o kur jos nėra — pavienių at-kų, nepaminėtų sukaktuviniame numeryje!

Visus raštus ir nuotraukas siųsti iki sausio 15 dienos.

Korespondencijų laukiame iki sausio 25 dienos.

Sveikinimai sukakt. numerio proga priimami iki vasario 1 dienos.

SAUSIO MĖN. ATEITIS

bus naujai pertvarkyta, turės naujus skyrius, jaunųjų skyrius bus žymiai praplėstas.

Rasite prof. kan. Meškausko, prof. A. Šapokos, Pauliaus Jurkaus, Birutės Empakerytės, K. Keblinsko ir kt. kūrinius.

Visus raštus ir korespondencijas siųsti iki sausio mėn. 6 dienos.

REDAKCIJA

Į SKAITYTOJUS IR RĖMĖJUS

Be rėmėjų pagelbos Ateitis negali išsilaikyti. Tuo labiau negalės išeiti padidintas sukaktuvinis numeris, jei prie jo išleidimo neprisidės visi at-kai, Ateities bičiuliai ir rėmėjai. Visos kuopos ir pavienial asmenys prašomi prisiųsti extra auką sukaktuviniam numeriui.

Tebūnie visų ambicijos reikalas, kad Ateities 40 metų jubiliejus būtų paminėtas.

Aukų laukiame iki sausio mėn. 15 d.

LEIDĖJAI IR ADMINISTRACIJA

ALp(LKA)1786
1950, Nr.9

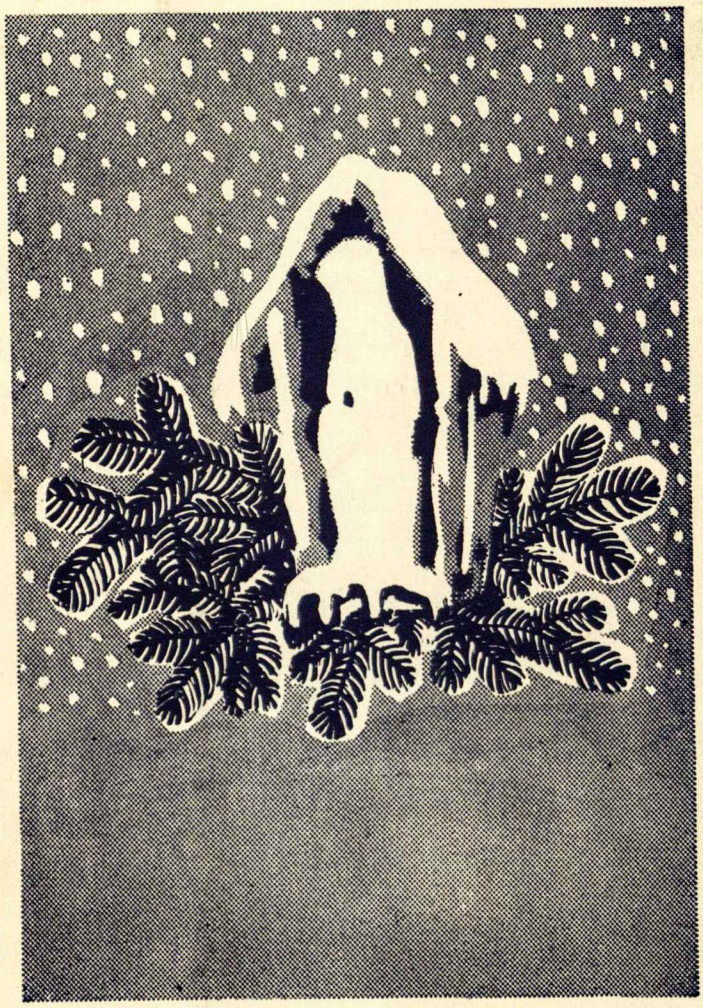

90. 725, 184